ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΛΕΠΤΑ 75

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ
ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α΄ — ΦΥΛΛΟ 11 — ΑΘΗΝΑ ΙΟΥΝΙΟΣ 1921

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ: Δύο τραγούδια στὸ ἴδιο θέμα.
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ: Ὁ νέος Μωϋσῆς.
ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ: Λεϊλά—Ἀνατολίτικο βράδυ.
ΝΑΣΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ: Δυὸ μάτια.
ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ: Σ' ἕνα περαστικὸ λείψανο.
Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ: Ἑσπέρα.
ΓΕΡΑΣ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ: Στὸ θάνατο τοῦ Σπύρου μου.
ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΒΕΑΚΗΣ: Ὤ! τὰ ξανθὰ μαλλάκια σου—Τίποτα—Στὴν ταβέρνα.
ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ: Στὴν Τέχνη.
ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΑΝΤΡΕΓΙΕΒ: Ὁ Ὠκεανός.
OTTO ERICH HARTLEBEN: Ἦταν τὸ μῦρο—Λιλή—Ἕλλεν—Σ' εἶδα φίλε—Ὁ τυχοδιώκης.
ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ἀπὸ τὴν «Κριτικὴν τῆς Τέχνης».

Ἑλληνικὴ φιλολογία. — Σημειώματα.

Κάθε σχετικὸ μὲ τὴ Σύνταξη καὶ τὴ Διαχείριση τῆς «Μούσας» στέλνεται: Ἀθηναϊκὸν Τυπογραφεῖον. Κολοκοτρώνη 37.

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ
ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α΄ — ΦΥΛΛΟ ΙΙ — ΑΘΗΝΑ ΙΟΥΝΙΟΣ 1921

ΔΥΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΘΕΜΑ

(Μεταφράζει κανεὶς τὸ ξένο κείμενο, καθὼς μεταφράζει τὸ αἴσθημά του καὶ τὴ σκέψη του ποὺ εἶναι, ἢ ποὺ θαρρεῖ πὼς εἶναι, δικά του. Ἡ μετάφραση δὲν ἀξίζει παρὰ ὅ,τι ἀξίζει ὁ μεταφραστής. Ὁ Leconte de Lisle εἶναι πολὺ γνωστός, καὶ πρέπει νὰ εἶναι στοὺς κύκλους τῶν νέων Ἑλλήνων ποιητῶν τέτοιος θαυμάσιος Οὐγκολάτρης, καὶ ὅμως πόσο διαφορετικὸς ἀπὸ τὸ διδάσκαλο, ποιητής, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα Ἑλληνολάτρης, ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται ἀπαραίτητα ξεχωριστὸ μὲ λίγα λόγια παρουσίασμα. Ὁ ἄλλος ὁ Angellier πέθανε ἀκόμα νέος, ἀφοῦ προεῖπε καὶ προζωγράφησε τὸ θάνατό του σὲ κάποιο του τραγούδι ποὺ ἡ λεπτολογία του σὲ ξαφνίζει καὶ ὁ στωϊκισμός του σὲ σπαράζει. Ἄφησ' ἕνα δυὸ τόμους ποιημάτων, ὅλωνε σὰ δροσισμένων λουλουδιῶν ἀπὸ τὴν πνοὴ κι ἀπὸ τὴν πάχνη μιᾶς αὐγῆς, στιχουργημένων μὲ αὐστηρὴ φροντίδα καὶ μαζὶ μὲ μιὰν εὐλυγισίαν ἐξαίσια, καθὼς ταιριάζει στὸν ποιητὴ ποὺ εἶναι τὸ πρῶτο του συστατικὸ ἡ *τέχνη*. Μερικοὶ στίχοι του, ἀλησμόνητης χάρης. Ἄφησε καὶ μιὰ ὀγκωδέστατη μελέτη περισπούδαστη ἀπάνου στὴ ζωὴ καὶ στὸ ἔργο τοῦ περίφημου Σκώττου τραγουδιστῆ, τοῦ Burns, ἐναίσιμη διατριβή, καθὼς φαίνεται, ποὺ θὰ τοῦ ἄνοιγε τὴν πόρτα τοῦ Πανεπιστημίου στὰ Παρίσια. Καὶ ὁ Leconte de Lisle καὶ ὁ Angellier στὰ παραπόδας ποιήματα ἑρμηνεύουν ὁ πρῶτος ὑπεροπτικά, σπαραχτικὰ ὁ δεύτερος τὴν ἀντιπάθειά τους πρὸς τὴ δημοσιότητα καὶ τὸν ἀποτροπιασμὸ τοῦ πλήθους. Καὶ φαίνονται σὰ νὰ λησμονοῦν πὼς ὁ ποιητής, καὶ ὁ πιὸ παράμερα ζώντας, εἶναι ἄνθρωπος δημόσιος, καὶ πὼς ὅσο κι ἂν καταφρονῇ τὸ πλῆθος, ἔχει τὸ πλῆθος **του**, πού, θέλει δὲ θέλει, δὲ μπορεῖ νὰ κάμῃ χωρὶς αὐτό.)

ΟΙ ΞΕΣΚΕΠΑΣΤΕΣ

(Leconte de Lisle)

Σὰν τ' ἄθλιο τὸ ζωντόβολο στὴ σκόνη, πληγιασμένο,
μὲ τὸ κρικέλλι στὸ λαιμό, ποὺ οὐρλιάζει στὸ λιοπύρι,
τὴ σπαρασμένη του καρδιὰ κι ἂς περπατᾷ ὅποιος θέλει
στ' ἀδιάντροπά σου καλντερίμια, ὦ πλέμπα σαρκοβόρα!

Στὰ ἠλίθια μάτια σου μιὰ στέρφα φλόγα γιὰ ν' ἀνάψῃ,
τὸ γέλιο ἢ τὸ συμπάθειο σου γιὰ νὰ τὰ διακονέψῃ,
ἂς τὸ ξεσκίση τὸ ἀπὸ φῶς ὑφαντὸ φόρεμα, ὅποιος
ὀρέγεται, τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ντροπῆς τῆς θείας.

Στὴν περηφάνια μου βουβή, στὸ ἀδόξαστό μου μνῆμα,
στὴ νύχτα ἡ μοῖρα μου γιὰ πάντα ἂς μὴ καταχωνιάσῃ!
Τοὺς πόνους, τὰ μεθύσια μου δὲ θὰ σοῦ τὰ πουλήσω,

τὴ ζωή μου στὰ γιούχα σου δὲ θὰ τὴν παραδώσω,
στὰ πρόστυχα σανίδια σου δὲ θὰ χορέψω ἀπάνου
μαζὶ μὲ τοὺς παλιάτσους σου καὶ μὲ τὶς πόρνες σου. Ὄχι

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

(Angellier)

Ὅταν τοὺς στίχους μου ἔδωκα στὸν κόσμο, τὴν καρ-
[διά μου
τὴν κρέμασα σ' ἑνὸς χασάπη τὰ τσεγγέλια,
τὴ σπαρασμένη μου καρδιά, μὲ τὸ αἷμα της ποὺ τρέχει
στὸ μαῦρο τὸ πεζούλι, καὶ τὸ γλείφει ὁ σκύλλος.

Τυλίγεται στὸ σίδερο σὰν κρεμεζὶ ξεσκλίδι,
τὰ χέρια τὰ πιὸ πρόστυχα μποροῦν καὶ τὴν ἀγγίζουν,
κοπάδι κάποτε μεθοῦν ἀπάνου της οἱ μῦγες,
ποὺ ἕνα, θαρρεῖς, μαυρειδερὸ κουρέλλι τὴ σκεπάζει.

Ὅσοι πορεύονται μὲ φήμη ξεφτυσμένη, σάπια,
ὅσοι κακοί, καὶ συντροφιὰ κανένας δὲν τοὺς κάνει,
ὅσοι κακοῦργοι, καὶ ἀργοὶ ζοῦν, τοῦ κόσμου ἀποδιωγ-
[μένοι,
ἀπὸ μπροστά της δὲν περνοῦνε δίχως νὰ τὴ φτύσουν

τὴν ἀνοιγμένη μου καρδιά, μὲ τὸ αἷμα της ποὺ τρέχει
στὸ πεζούλι τὸ μαῦρο καὶ τὸ γλείφει ὁ σκύλλος.
Ὅταν τοὺς στίχους μου ἔδωκα τοῦ κόσμου, τὴν καρ-
[διά μου
τὴν κρέμασα σ' ἑνὸς χασάπη τὰ τσεγγέλια.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΝΕΟΣ ΜΩΫΣΗΣ

(Συνέχεια)

Κλείστηκε πάλι, στὸ δωμάτιό του ἅμα ἔφαγε, κἔπεσε κεῖ σὲ σκέψεις. Δὲν εἴτανε διόλου εὐχαριστημένος ἀπ' τὸ τρέξιμό του, τίποτα δὲν εἶχε κάνει. Καὶ τοῦ φαινόταν, πὼς ὅσο ὁ καιρὸς περνοῦσε καὶ δὲν ἔβλεπε τὴν ξανθούλα, αὐτὴ ἀπομακρυνόταν ἀπ' αὐτόν, πήγαινε νὰ σβύσει νὰ χαθεῖ. Καὶ τὸν στενοχώρησε αὐτὸ πολύ, πολύ.

Τὸ Θεοφάνη τὸν εἶχε βρεῖ καὶ περάσανε μαζὶ ἀπ' τὸ σπίτι της. Ἀλλ' αὐτὴ τὴ φορὰ τὰ παράθυρα εἴταν κατάκλειστα. Καὶ ὑπῆρχε μιὰ ἡσυχία πεσμένη, ὄχι μόνο στὸ σπίτι της, ἀλλὰ καὶ σ' ὅλη τὴ γειτονιά. Καὶ εἴταν κ' ἐρημιὰ σὰ νὰ τὄχανε ρίξει ὅλοι κεῖ στὸν ὕπνο. Ἀπ' τὸ ἀντικρυνὸ ὅμως σπίτι, μιὰ γρηά, φάνηκε πίσω ἀπ' τὰ γιαλιὰ τοῦ παραθύρου νὰ κοιτάζει καλά, μὲ προσοχή, κρατῶντας τὸ τραβηγμένο λίγο κουρτινάκι..

— Γιὰ κοίταξε, τοῦχε πεῖ ὁ Θεοφάνης πού τὴν εἶδε, τὸ λαδικὸ μᾶς πῆρε μυρουδιά, βάζω στοίχημα! Αὐτὰ τὰ λαδικὰ μοιάζουνε μὲ τὰ λαγωνικὰ καὶ τὰ μαντρόσκυλα, ἔχουνε φοβερὴ ὄσφρηση!.

Καὶ στὸ δρόμο τοῦκανε καὶ τὸν συμβουλάτορα. Τὸν συμβούλεψε νὰ φυλάγεται ὅσο μποροῦσε, ἀπ' τὰ λαδικὰ τῆς γειτονιᾶς, γιατὶ αὐτὰ κυνηγοῦν ἄγρα, ἀλύπητα τοὺς ἐρωτευμένους. Τόπο δὲν τοὺς ἀφίνουνε νὰ σταθοῦνε! Ἅμα μυριστοῦν ἀγάπη, ἐννοοῦνε νὰ τὴν καταστρέψουν. Καὶ τὴν καταστρέφουν!.

Καὶ τοῦ εἶπε, πὼς μὴ κιαὐτουνοῦ τὴν ἀγάπη του, μιά, ποὺ ὁ Φίλιππας τὴν ἤξερε, μὴ αὐτὲς δὲν τοῦ τὴν εἴχανε χαλάσει, καὶ τὸν κάνανε νὰ μὴν περνᾶ πιὰ ἀπ' τὸ σπίτι της; Εἴχανε βάλει λόγια, πιάσανε τὸν πατέρα του, γινήκανε φασαρίες..

Ὁ Φίλιππας ἤξερε ὅμως, καλὰ τὴν αἰτία, ποὺ ἄφησε τὴν ἀγάπη του ὁ Θεοφάνης καὶ δὲν ξαναπέρασε πιὰ ἀπ' τὸ δρόμο της. Μιὰ μέρα καθὼς περνοῦσε χτυπῶντας τὴ μαγκούρα του στὸ πλακόστρωτο πεζοδρόμιο, ἕνα χέρι φάνηκε ψηλὰ νὰ βγαίνει ἀπὸ παράθυρο, κρατῶντας ἕνα ἀγγεῖο.. Κ' ὕστερα ὁ Θεοφάνης βρωμοῦσε μιὰ ὥρα μακρυά, σὰν τοὺς ἀποπάτους τῶν σχολείων.

Ὁ Φίλιππας τὄμαθε αὐτό, ἀπὸ κάποιον, ποὺ καθόταν κοντὰ στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοφάνη, ποτὲ ὅμως δὲν τοῦ τὄπε, οὔτε σὲ ἄλλους, γιὰ νὰ μὴν τὸν προσβάλει.

Τώρα γέλασε, ποὺ τοῦρθε στὸ νοῦ, ἀλλ' εἶπε γρήγορα στὸν ἑαυτό του:

— Γιὰ κοίταξε νὰ μὴν τὸ πάθεις καὶ σύ!.

— Ἐγώ, ἐγὼ νὰ τὸ πάθω! Δὲ θὰ μείνει τζάμι, γιὰ τζάμι, καὶ πόρτα γιὰ πόρτα!.

— Καλά, καλά! Θὰ σκεφτεῖς πὼς πρέπει νὰ κάνεις; εἶπε στὸν ἑαυτό του μὲ θυμὸ γουρλώνοντας τὰ μάτια καὶ δείχνοντας τὰ δόντια ἄγρια.

Καὶ σκέφτηκε πῶς ἔπρεπε νὰ φερθεῖ, τί ἔπρεπε νὰ κάνει. Ἐπιμονὴ καὶ φρονιμάδα ἤθελε καὶ θὰ τὴν κέρδιζε. Αὐτή, τὄξερε ὁ Φίλιππας, δὲν εἴταν ἀπὸ πλουσία οἰκογένεια, καὶ θἄτανε δικιά του, ἂν ἐπέμενε. Καὶ ἅμα ἔβλεπε ἀπ' αὐτὴ λίγη ἀγάπη, θὰ ριχνότανε στὴ δουλιά, θἄκανε ὅ,τι τοὔλεγε ὁ πατέρας του..

Φαντάστηκε ὕστερα, πὼς τἄχε φτιάξει καὶ ὅτι τὴν πῆρε καὶ γυναίκα του. Ζούσανε μιὰ ζωὴ θεία, οὐράνια. Ἔβλεπε κοντά του τὸ ξανθὸ κεῖνο κεφαλάκι, τὸ ὡραῖο πρόσωπο καὶ πάντα νὰ τὸν κοιτάζει μὲ κείνη τὴ γλυκειὰ ματιά, τὴ σκανδαλιάρικη. Καὶ αὐτός, εἶχε γίνει, ἤ ἄρχιζε νὰ γίνεται ἕνας φιλόσοφος φοβερὸς καὶ τρομερός, ποὺ ὅλα νὰ τἄβρισκε αὐτός, τίποτα νὰ μὴν ἄφινε πιὰ κρυφὸ ἀπ' τὸ μεγάλο μυστήριο..

Μιὰ φωνὴ ἕνα κλάμμα ποῦγινε κάτω, τὸν ἔβγαλαν ἀπ' αὐτά. Στάθηκε κιἀκροάστηκε.

— Πάλι, πάλι τὴ χτυποῦν! εἶπε.

Εἴταν ἡ φωνὴ τῆς Σοφίας, ποὺ ἔκλαιγε.

Ἄνοιξε γρήγορα τὸ παράθυρο καὶ κρατῶντας τὰ φύλλα μὲ τὰ γιαλιά, ἔμεινε ἀκούοντας.

— Τί κόσμος, τί κόσμος! ἔκανε ὕστερα μὲ ἀγανάχτηση κλείνοντας τὰ γιαλιά. Γιὰ φτύσιμο εἶνε ὅλος!.

Καὶ πάλι, πάλι τοῦρθε ἡ παλιά του ἰδέα γιὰ τὸ Κράτος τὸ Ἐλεύθερο, καὶ τὴν εἶδε πιὸ μεγάλη, πολὺ πιὸ μεγάλη ἀπ' τὶς φιλοσοφίες του γιὰ τὸ Σύμπαν. Ἄ, ἂν γινόταν αὐτό, κἔπρεπε νὰ γίνει, τί ὡραῖο θἄτανε: Κανεὶς δὲ θὰ χτυποῦσε ὑπηρέτη.. Μὰ θἄχανε πρῶτα, ὑπηρέτη; Δὲ θἄχανε! Τίποτα τέτοιο! Ἐλεύτεροι ὅλοι καὶ σεβαστοί!. Θἄκανε αὐτὸς τοὺς νόμους, νόμους ὅμως μιὰ φορά!. Ἤξερε τί θἄκανε ἀλλά..

Καὶ ὁ Φίλιππας χαμογέλασε πικρὰ σὰν ἄνθρωπος ποὺ θυμᾶται χώρα ὡραία, ἀγαθή, εἰρηνική, ὅπου ἔζησε εὐτυχισμένος καὶ ὅπου δὲ μπορεῖ πιὰ νὰ πάει, καὶ εἶπε κουνῶντας τὸ κεφάλι:

— Ἄστα τώρα, αὐτά, ἄστα, πᾶνε!

Οἱ πράσινοι ὅμως ἀγροὶ εἴταν ἐμπρός του, ὁ μεγάλος ποταμὸς κυλοῦσε τὰ σκοτεινὰ νερά του, καὶ πέρα στὶς ὄχθες του τὶς ἀντικρυνές, μαύριζε τὸ μεγάλο δάσος..

Περπάτησε πάνω κάτω γρήγορα, ἔπειτα πλησίασε καὶ κόλλησε τὸ μέτωπό του στὰ γιαλιὰ τοῦ παραθύρου, κἔμεινε ἔτσι λίγο.

Πάλι κινήθηκε, ἔφυγε ἀπ' τὸ παράθυρο, ἀλλὰ ξαφνικὰ στάθηκε:

— Βρέ, ἔκανε, ἀλήθεια! λησμόνησα τὴ μαντικιά μου δύναμη! Γιὰ νὰ δοῦμε!.

Καὶ γρήγορα ξαπλώθηκε στὸ κρεβάτι του, κλείνοντας τὰ μάτια.

Προσπάθησε νὰ μὴ σκέπτεται, σκέψη νὰ μὴν περνᾶ καμμιὰ ἀπ' τὸ νοῦ του, ἤ νὰ μὴν κινῆται..

Καὶ τὸ κατόρθωσε. Καὶ δὲν πέρασε πολύ, καὶ νὰ σὰ μέσα στὸ σκοτάδι, ποῦχε ἁπλωθεῖ στὰ μάτια του, νὰ γίνηκε κάποια ζωή. Τὸ σκοτάδι ἄρχισε νὰ φεύγει, καὶ κλαδιὰ μὲ καταπράσινα φύλλα εἶδε νἄχουν πιασμένα ἕναν τοῖχο..

Ἄνοιξε τὰ μάτια του:

— Νὰ δεῖς, εἶπε στὸν ἑαυτό του, ὅτι θὰ ἔχω λύπες, στενοχώριες!

Καὶ πάλι ἔκλεισε τὰ μάτια του.

Μιὰ αὐλὴ παρουσιάστηκε τώρα κ' ἕνα παιδάκι κοντὰ σὲ μιὰ σκάλα ξυλένια, νὰ φυσᾶ ἕνα μύλο κάνοντάς τον νὰ γυρίζει.. Χάθηκε ὅμως, γρήγορα αὐτό, κ' ἕνα βαπόρι μεγάλο φάνηκε νὰ πλέει νύχτα, ἔχοντας στὰ πλάγια του κάτι μεγάλα στρογγυλὰ πράγματα φωτεινά, ποὺ πετούσανε σπίθες πολλές, πλῆθος. Σβύσανε ὅμως σὲ λίγο αὐτά, καὶ τὸ βαπόρι ἄρχισε νὰ προχωρεῖ μέσ' στὰ σκοτεινά, μαῦρο κατάμαυρο, καὶ σὰ νἄχε βγεῖ καὶ στὴν ξηρά. Καὶ σιγά, σιγὰ τὸν πλησίασε, ἦρθε κοντά του, μὰ κοντά του τόσο, ποὺ αἰσθάνθηκε τὴ ζέστη τῆς μηχανῆς, τὴ μυρουδιὰ τοῦ βαποριοῦ..

Τινάχτηκε ἀνοίγοντας γρήγορα τὰ μάτια.

— Μπά! ἔκανε, τί νὰ σημαίνει ἄραγε αὐτό;.

Καὶ γιὰ τὴν ξανθούλα τίποτα, τίποτα δὲν εἶδε! Καὶ ἂν ἔκανε νὰ μὴν πιστέψει τώρα, πράγματα, ποὺ πίστευε, θυμήθηκε γρήγορα, πὼς αὐτὸ γινόταν καὶ ὅταν ζητοῦσε καὶ γιὰ τὴν Ἀφρικὴ νὰ μαντέψει, ἤ νὰ τοῦ παρουσιαστεῖ μὲ συμβολικὲς εἰκόνες ὅτι θὰ πάει. Τίποτα καὶ τό·ε! Σκοτάδι ἔμενε στὴν ἐρώτησή του, σκοτάδι! Καὶ τότε ἔλεγε μὲ πεῖσμα:

— Καὶ ὅμως, ἐγὼ θὰ πάω!.

Καὶ τώρα ἔκανε μὲ θυμό, καὶ μὴ θέλοντας νὰ πιστέψει ὅτι εἴταν ἄρνηση αὐτό:

— Ἐγὼ θὰ ἐπιμένω καὶ θὰ τὴν πάρω!.

Περπάτησε μέσ' στὸ δωμάτιο, ἀλλὰ μετὰ δυὸ γύρους, ποὺ ἔκανε, πῆγε καὶ πλάγιασε:

— Θὰ δῶ πάλι! εἶπε κἔκλεισε τὰ μάτια του.

Τίποτα, τίποτα. Σκοτάδι!

Ἐπέμενε. Ἄνοιξε τὰ μάτια κἐπειδὴ τὰ αἰσθάνθηκε κουρασμένα πολύ, τἄτριψε. Καὶ πάλι τἄκλεισε. Ἀλλὰ πάλι μόνο τὸ σκοτάδι εἶδε. Οὔτε τὸ μικρὸ φωσάκι νὰ περνᾶ τρεχάτο!.

Ξαφνικὰ ὅμως, μιὰ μυρουδιά, μιὰ ἀποφορὰ ψοφιμιοῦ, ἤ βρώμικου κρέατος, τοῦ ἦρθε δυνατὴ στὰ ρουθούνια σὰ νὰ τοῦ πήγαν κοντά του, κοντὰ στὴ μύτη του κάτι τέτοιο..

Ἄνοιξε γρήγορα τὰ μάτια καὶ πετάχτηκε.

— Μπά, μπά! τίνε αὐτό;

Μύρισε νὰ δεῖ μήπως κάπου κεῖ εἴταν τίποτα βρώμικο, κανένας ποντικὸς ψόφιος, ἀλλ' ἡ ἀποφορὰ κείνη εἶχε χαθεῖ.

Εἴταν πειραγμένος, γιατὶ νόμισε, πὼς αὐτὸ κάτι κακὸ ἔλεγε γιαὐτή, γιὰ τὴν μικρόσωμη κόρη. Καὶ ὅσο κιἂν προσπαθοῦσε νὰ πεῖ, πὼς ἔτσι θἄτυχε καὶ θύμιζε στὸν ἑαυτό του, πὼς ἡ οἰκογένειά της εἶχε καλὸ ὄνομα, δὲ μποροῦσε νὰ τὸ διώξει ἀπ' τὸ νοῦ του. Ἐπὶ τέλους βαρέθηκε:

— Βρὲ δὲν τὶς ἀφίνεις αὐτὲς τὶς κουταμάρες!. εἶπε σχεδὸν δυνατά.

Τοῦ ἦρθε νὰ βγεῖ, ἀλλὰ κρατήθηκε. Ὄχι, ἔπρεπε νὰ ἐργαστεῖ λίγο. Κιαὐτὸ θὰ τοῦκανε διπλὸ καλό. Ἕνα ποὺ θὰ ἐργαζότανε γιὰ τὸν ἑαυτό του—τὰ καλὰ κόπῳ κτῶνται!—κ' ἕνα ποὺ ὁ πατέρας του, ποὺ θἄβλεπε αὐτό, ἤ θὰ τοῦ τὄλεγαν, θὰ κατκλάβαινε, ὅτι ὁ γιός του ἄλλαξε..

Παρατήρησε ὅμως καθὼς ἄνοιξε τὸ συρτάρι τοῦ, κάποια ἀνωμαλία, ἀταξία μέσα καί, στὰ χαρτιά του..

— Μπά, μπά! τεῖνε αὐτό!. εἶπε.

Αὐτὸς δὲν τἄχε βάλλει ἔτσι, ἀνάποδα, τὰ γραμματόσημα χυμένα! Κάτι γραμματόσημα, ποὺ μάζευε μεταχειρισμένα, καὶ ποὺ τἄχε κάτω ἀπὸ χαρτιά του, τἄδε σκορπισμένα στὸ συρτάρι.

— Κάποιος ἔβαλε δῶ χέρι, εἶπε τρέμοντας ἀπ' τὴν ταραχή του, τἄνοιξαν μ' ἀντικλείδι! Δὲ χωρεῖ ἀμφιβολία, νά τα, νά τα!..

Μὰ ποιὸς νὰ τἄνοιξε! Αὐτοί, ὄχι! ἴσως, ἡ Σοφία, ποὺ λυπόταν, αὐτή, αὐτή, θὰ τὴ μάλλωνε!.

Ἡ ταραχή του μεγάλωσε. Θυμήθηκε τὸ χαμόγελο τῆς ἀδελφῆς του, τὰ γελαστὰ μάτια τῶν ἄλλων.

— Μὲ περγελοῦσαν! ἐμένα! αὐτοί!. Κἔχει γοῦστο νὰ τἄδωσαν καὶ στὶς φιλενάδες τους, τὶς καρακάξες ἐκεῖνες, νὰ τὰ διάβασαν!.

Ἂν τοὺς εἶχε κείνη τὴ στιγμὴ στὰ χέρια του θὰ τοὺς ἔπνιγε.

Μιὰ ἰδέα τοῦ ἦρθε, γιὰ νὰ τὸν στενοχωρέσει πολύ. Μὴ ἐπειδὴ δὲν εἴταν καλά, γελοῦσαν;.

Καὶ θύμωσε περισσότερο, ἤ καλλίτερα βίασε τώρα, τὸν ἑαυτό του νὰ θυμώσει ἀκόμα πιὸ πολύ, γιὰ νὰ σκεπάσει μὲ τὸ θυμὸ αὐτήν του τὴν ἰδέα.

— Αὐτοὶ νὰ καταλάβουν ἐμένα. Μὰ τώρα κουτὸς εἶσαι; Αὐτοὶ εἶνε ὅλοι ἠλίθιοι! Δὲν τὄχεις καταλάβει;. Αὐτοί! Αὐτοὶ νὰ καταλάβουν ἐμένα!. Ἐμένα, τὸ κεφαλάκι τους, τὸ μυαλάκι τους μὲ νομίζει τρελό, κουτό, ἐνῶ ἐγὼ εἶμαι τὸ ἀντίθετο! Τὸ ἀντίθετο! Ἐγὼ εἶμαι..

Ἐκεῖνο, ποὺ ἤθελε νὰ πεῖ ἔμεινε στὸ νοῦ του, κἔτσι τὄδε σὰ ζωγραφιὰ μέσα σαὐτόν. Ἀλλὰ σὰ ξύπνησε κείνη τὴ στιγμὴ τὸ μάγκικο πνεῦμα του, εἶπε στὸν ἑαυτό του:

— Ἔλα, πάψε τώρα, καὶ μᾶς ζάλισες, μεγάλε προφήτη, Μωϋσῆ!.

Σηκώθηκε καὶ πῆρε τὰ χαρτιά του:

— Θὰ τὰ σχίσω!

Καὶ διάβασε τί εἶχε γράψει πηγαίνοντας κοντὰ στὸ παράθυρο. Τὰ βρῆκε καλὰ καὶ λυπήθηκε νὰ τὰ σχίσει. Ἀλλ' ἀφοῦ τἄχαν διαβάσει ἄλλοι;

Καὶ τἄσχισε βλαστημῶντας.

Δὲ θἄλεγε τίποτα, οὔτε στὴ Σοφία, ἀλλ' ἤξερε τί θἄκανε!

Τίποτα δὲν εἶχε σκεφτεῖ, ἀλλὰ εἶχε πεποίθηση στὸν ἑαυτό του πὼς ἅμα τὸ σκεπτόταν κάτι θἄβρισκε.

Σὲ λίγο ὅμως ρώτησε τὸν ἑαυτό του:

— Τὴν ἔβαλαν, ἤ μόνη της τὄκανε; Πάντα..

— Θὰ τὄβρω, θὰ τὄβρω!. ἀπάντησε νευρικὰ κουνῶντας τὸ κεφάλι.

Καὶ κάθισε πάλι, στὸ γραφεῖο του, γιὰ νὰ γράψει. Ὅ,τι ἔγραφε, θὰ τὄκρυβε καλά..

Αὐτὴ τὴ φορὰ εὐχαριστήθηκε ἀκόμα περισσότερο. Ἀλλὰ πάνω στὸ γράψιμο, νόμισε, πὼς κάποιος, κάτι ἀόρατο τὸν βοηθοῦσε.

— Ναί, θὰ γίνω, εἶπε σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ κάθισε νἀναπαυθεῖ, καὶ σὺ θὰ μὲ βοηθήσεις! Τὸ ξέρω!. Ὄχι πὼς ὑποτάσσομαι, ὄχι!. Μὲ ξέρεις καὶ σὲ ξέρω!.

Κ' αἰσθάνθηκε λέγοντας αὐτά. πὼς εἶταν κοντά του κείνη ἡ ἄγνωστη δύναμη καὶ μαζί, πὼς εἶτανε γνωστός της πολύ, δικός της, ὁ χαϊδεμένος της. Καὶ πὼς αὐτὴ δεχόταν, ἄκουγε τί τῆς ἔλεγε.

Ἀλλ' ὅταν θέλησε νὰ γράψει αὐτό, ποὺ αἰσθάνθηκε, γιατὶ τοῦ ἄρεσε, ἂν καὶ δὲν πήγαινε μὲ κεῖνο ποὺ ἔγραφε, τοῦ φάνηκε ὅτι, καθὼς τὸ ἔγραφε, κάτι σὰ γέλιο νὰ ἔδγαινε ἀπ' τὴν κάθε γραμμή !..

Ὅταν ἔφυγε κανεὶς δὲν εἶτανε στὸ σπίτι, ἐκτὸς ἀπ' τὴ Σοφία.

Στὸ δρόμο λίγα βήματα ἀπ' τὸ σπίτι του, συνάντησε τὸ Ζαχαρία τὸν παντουφλᾶ, μὲ δυὸ ἄλλους ἀγνώστους. Ἀλλ' ὁ Ζαχαρίας ὁ παντουφλᾶς εἶταν ἐκεῖνος, ἢ κάποιος κύριος ἐπίσημος ; Φοροῦσε τώρα, ἡμίψηλο καὶ μαῦρος μακρυὸς ζακὲς τύλιγε τὸ σῶμα του, ἀγκάλιαζε τὴ χοντρή του κοιλιά.

Ἅμα εἶδε τὸ Φίλιππα τὸν πλησίασε, ἀφίνοντας τοὺς συντρόφους του :

— Πᾶνε, πᾶνε, τοῦ εἶπε, τὰ σφυριὰ καὶ τὰ σουβλιά ! τἄστειλα στοὺς δαίμονες ! Καὶ εἶμαι ἕτοιμος γιὰ κεῖ !. Ἐμπρός, ἐμπρός ! Πότε λές ; Πρέπει νὰ τοῦ δίνουμε ! Γιὰ νὰ κάνουμεν τὴν ζωὴν ἐκείνην, τὴν ὡραίαν ζωήν! Μὴ κτήσασθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν ! Αὐτὸ λέει ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός !.

— Λοιπόν ; τὸν ρώτησε ὁ Φίλιππας ἀποφεύγοντας ν'ἀπαντήσει.

— Τί λοιπόν ! Νά, πότε θὰ τοῦ δίνουμεν γιὰ κεῖ, γιὰ τὴν χώραν τὴν εὐλογημένην, τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας !

— Καὶ ποῦ πᾶς τώρα ;

— Νά, πάω μαὐτοὺς τοὺς κυρίους, γιὰ νὰ τοὺς δείξω ἕνα σπίτι, ποὺ πουλιέται. Κάνω βλέπεις, προσωρινὰ τὸ μεσίτη. Τί νὰ ποιήσωμεν ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσωμεν; Ἔτσι εἶχαν ρωτήσει τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.. Πάνω σαὐτὸ οἱ σύντροφοί του τὸν φώναξαν κιαὐτὸς ἀναγκάστηκε νὰ τἀφήσει στὴ μέση καὶ νὰ πάει μαζί τους.

— Θὰ τὰ ποῦμε κεῖ, τοῦ φώναξε, στὸ καφενεῖο!.

Ὁ Ζαχαρίας μὲ τοὺς δυὸ ἄλλους μπήκανε σὲ κάποιο στενὸ δρόμο, ὁ Φίλιππας προχώρησε γιὰ τὸ σπίτι τῆς μικρόσωμης κόρης.

— Δὲν εἶνε καλὰ αὐτός, εἶπε γιὰ τὸν παντουφλᾶ, αὐτὸς παλάβωσε στὰ γερά !. Καὶ τί φταίω γώ !

Βάδιζε χωρὶς ὄρεξη ὅμως. Ἐπιθυμοῦσε νὰ μὴν εἶτανε μόνος, νἄχε καὶ κάποιον ἄλλον μαζί του. Καὶ σκέφτηκε νὰ πάει ἀπ' τὸ καφενεῖο γιὰ νὰ πάρει τὸ Θεοφάνη. Ἀλλὰ μόλις ἔκανε λίγα βήματα γιὰ κεῖ, γύρισε πίσω πάλι γιὰ τὸ σπίτι του.

Ἀνοίγοντας τὴν ἐξώπορτα ἀθόρυβα, ἀνέβηκε πατῶντας σιγά, μὲ τὰ νύχια..

Ἡσυχία στὰ δωμάτια. Ὁ γάτος ἕνας μαῦρος, μόνο ἔκανε κάποιο θόρυβο, ποὺ πήδησε ἀπ' τὸ τραπέζι τῆς τραπεζαρίας.

Πάνω κεῖ, εἶδε, δυό, τρία πιατάκια..

Κοίταξε στὸ μαγεριό. Κανείς. Σιγὰ ὅσο μποροῦσε, ἀνέβηκε τὴ σκάλα, ποὔφερνε στὸ μικρό του δωμάτιο, ψηλὰ δίπλα στὴν ταράτσα. Ἡ σκάλα ἔτριξε λίγο, κιαὐτὸς στάθηκε καὶ μ' ἀγριεμμένα μάτια, καὶ σφιγμένα δόντια, τὴν διέταξε μὲ τὸ νοῦ του, νὰ μὴν τρίζει..

Ἂν καὶ ξανάτριξε, τοῦ φάνηκε πὼς δὲν ἔτριξε τόσο δυνατά, ὅσο ἄλλοτε, ἢ ὅπως συνήθιζε. Κιανέβηκε πάνω. Πατῶντας στὰ νύχια πλησίασε στὸ δωμάτιό του. Ἡ πόρτα εἶτανε μισανοιγμένη. Κάποιος θὰ βρισκότανε μέσα..

Ἄνοιξε μὲ βία τὴν πόρτα. Δὲν εἶχε ἀπατηθεῖ. Ὑπῆρχε κάποιος, ἕνα κορίτσι. Ἡ Σοφία. Τινάχτηκε αὐτὴ φοβισμένη ἀπὸ κάτι, ποὺ ψαχούλευε.

— Τί θέλεις ἐδῶ ; τὴ ρώτησε ἁρπάζοντάς την ἀπ' τὸ μπράτσο. Φοροῦσε ἕνα μπουστάκι ποὺ ἄφινε τὰ μπράτσα της γυμνὰ σχεδόν.. Κ'αἰσθάνθηκε αὐτὸς τὴν παχουλὴ σάρκα, στὸ χέρι του, κ' εἶδε μαζί, τὸ μελαχροινό της πρόσωπο νὰ χάνει τὸ χρῶμα του, καὶ τὄδε τώρα πιὸ καλά, πόσο εἶχε γίνει νόστιμο.

— Ἔλα, τῆς εἶπε γλυκά, μὴ φοβᾶσαι, δὲν τἄχω μὲ σένα..

Τὴν ἄλλη μέρα εἶταν Κυριακή. Τὸ πρωῒ ἐπῆγε ἀπ' τὸ καφενεῖο, γιὰ νὰ βρεῖ τὸ Θεοφάνη. Ἀλλ' ἐστάθηκε ἀδύνατο νὰ τὸν ξεκολλήσει ἀπ' τὰ χαρτιά, ποὺ ἔπαιζε.

— Δὲ χάθηκε ὁ καιρός, τοῦ ἔλεγε ὁ Θεοφάνης, ἔχουμε καιρό.

Αὐτὸς ποὺ ἤθελε νὰ πάει, νὰ περάσει, γιὰ νὰ τὸν δεῖ, νὰ δεῖ ὅτι ἔτρεχε γιαὐτή, αἰσθανόταν ταραχή. Ἀλλ' εἶχε καὶ μιὰ ἄλλη ταραχή. Εἶχε πατήσει τὴν ἀγάπη του, εἶχε ἀγκαλιάσει ἄλλη κόρη, τὴν φίλησε !. Αὐτός, αὐτός ! Εἶχε ἄλλη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό του, καὶ τοῦ φαινότανε νἄκανε ἕνα μεγάλο ἔγκλημα, ποὺ πάτησε τὴν ἀγάπη του, λησμόνησε τὸ ξανθὸ κεῖνο κεφαλάκι καὶ τὴν πλάγια κείνη ματιὰ τὴ γεμάτη ἀπειρη γλύκα..

Ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισε νὰ πάει μόνος καὶ πῆγε. Στὸ Θεοφάνη εἶπε, πὼς θὰ πήγαινε ἴσαμε τὸ σπίτι.

— Μὰ τί κάνεις στὸ σπίτι σύ, πάλι κεῖ θὰ πᾶς ; τὸν ρώτησαν οἱ ἄλλοι.

— Κάτι διαβάζω ! τοὺς ἀπάντησε.

— Μὰ τί διαβάζεις, τόσο σπουδαῖο εἶνε !

— Τὸ εὐαγγέλιο τοῦ ἔρωτος ! τοὺς εἶπε ὁ Θεοφάνης.

— Ἄ, ἄ ! τώρα τὸ καταλάβαμε !.

— Ἔχει δίκαιο ὁ κατηγορούμενος !.

Ὁ Φίλιππας θύμωσε καὶ ὁ Θεοφάνης ἀναγκάστηκε νὰ τοὺς πεῖ μὲ ὕφος σοβαρό, ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶταν ὅτι κάποιο βιβλίο διάβαζε γιὰ τὰ βάθη τῆς Ἀφρικῆς, γιά..

Ἀλλ' ἀπ' τὸ σπίτι τῆς μικρόσωμης κόρης, ποὺ πέρασε πάλι ἀποτυχία. Κρίμα ἡ συγκίνησή του, κρίμα τὸ χοροπήδημα τῆς καρδιᾶς του. Παρηγορήθηκε ὅμως, μὲ τὴ σκέψη, πὼς τὸ ἀπόγευμα, ποὺ εἶταν Κυριακή, θὰ τὴν ἔβλεπε δίχως ἄλλο, στὴν πλατεία, ὅπου ὅλη ἡ πόλη μαζευόταν.

Καὶ τὸ ἀπόγευμα ξεκίνησε ἀφοῦ κάτι πάλι, μιὰ ταραχὴ ἔπαθε.

Ἡ Σοφία εἶχε περάσει ἀπὸ κοντά του κοιτάζοντάς τον μ' ἕνα χαμόγελο..

— Μὰ ποῦ τὸ βρῆκε ; σκεπτόταν ἔπειτα.

Καὶ τοῦ φάνηκε, ἐνῶ δὲν τὸ ἤθελε καθόλου, πὼς αὐτὴ εἶταν ἀνώτερη, πιὸ γλυκειὰ ἀπ' τῆς ξανθούλας τὴ ματιά.

Τὸν θύμωσε ὅμως αὐτό, γιατὶ τὸ βρῆκε ἔτσι..

Καὶ βγῆκε ἔξω ἔχοντας στὸ νοῦ του τὴν ξανθούλα. Σὲ λίγο, καθὼς πήγαινε, πάλι ἡ ματιὰ τῆς μελαχρινῆς δούλας ἤρθε στὸ νοῦ του. Τώρα θέλησε νὰ θυμώσει μὲ τὸν ἑαυτό του, γιατὶ τῆς τάραξε τὴ γαλήνη. Ἀλλ' αἰσθάνθηκε μιὰ ἡδονὴ νὰ ξεπετιέται δυνατή, σὰ νὰ βρισκόταν κρυμμένη καὶ παραμόνευε νὰ φανεῖ.

Ὅταν ἔφθανε στὴν πλατεία ὅμως, ἔφθασε μὲ τὴ μορφὴ τῆς ξανθούλας στὸ νοῦ του νὰ λάμπει. Ἀλλὰ καὶ πάλι, πέρα, σὰ κολλημένη σὲ μιὰ ἄκρη καὶ ὅμοια μὲ σκοτεινὸ σημάδι, μιὰ ἄλλη μορφὴ ἐπίμονα ἔμενε. Ἡ μορφὴ τῆς μελαχρινῆς Σοφίας.

Ὅταν ὁ κόσμος ἔφυγε, τὸ πανηγύρι τελείωσε, ὁ Φίλιππας ἔμεινε δυσαρεστημένος μὲ τὴ μικρόσωμη κόρη,

Τὴν εἶχε βρεῖ μέσα στὸ πολύχρωμο πλῆθος, ἀλλ' ὅτι ἤλπιζε δὲν ἔγινε. Σὰ νὰ τὸν λησμόνησε, νὰ μὴ τὸν θυμώταν καθόλου ! Εἶτανε μὲ μιὰ φίλη της, καὶ στὸ χαιρετισμό του τὸν βαθὺ μόλις κούνησε τὸ κεφάλι καὶ ἡ ματιὰ ψυχρὰ τὸν κοίταξε.

Ἄ, χωρὶς ἄλλο, κάτι κακὸ θὰ τῆς εἶπε γιαὐτόν, κεῖνος ὁ βλάκας ὁ ἀδελφός της !. Πόσο ὅμως, εἶταν ὡραία ! Φοροῦσε αὐτὴ τὴ φορὰ ναυτικὰ καὶ κοῦκο ναυτικό..

Μὰ τί ζητοῦσε ἔπειτα, μὲ τὴ φίλη της, μέσ' στὰ κηπάρια ; Σὰ νὰ παίζανε κυνηγητὸ μὲ κάποιον ! Εἴχανε σταθεῖ πίσω ἀπὸ κάτι χαμόδεντρα καὶ κρυφόβλεπαν.. Ὅταν παρουσιάστηκε ὁ Φίλιππας, φύγανε.

— Τί νἄτανε ; ἔλεγε αὐτός.

Ἄλλοτε αἰσθανόταν ἀπογοήτεψη δυνατὴ καὶ μαζὶ καὶ θυμό, ἀλλ' ὅταν τὴν ἔφερνε μὲ τὸ νοῦ του, πῶς εἶτανε, μανιακὰ ἔλεγε, πὼς θὰ ἐπέμενε. Ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα, σὲ ὅλη αὐτὴν τὴν πάλη, δὲν ἔπαυε μιὰ μορφὴ νὰ φαίνεται σὰ νἄθελε νὰ τὸν ἐμποδίσει νὰ σκέπτεται τὴν ξανθούλα.

Καὶ ὅταν ἡ μέρα ἄρχισε νὰ χάνεται καὶ τὸ σκοτάδι νἀπλώνεται, αἰσθανόταν τὴν εἰκόνα τῆς ξανθούλας νὰ ὑποχωρεῖ μπρὸς στὸ μελαχρινὸ πρόσωπο κεῖνο, καὶ σὲ μιὰ ἑτοιμη ἡδονή, Καὶ γιὰ νὰ δικαιολογήσει αὐτό, ἔλεγε, πὼς τὄκανε ἀπὸ ἐκδίκηση.

Ἀπ' ὥρα ἡ πλατεία εἶχε ἐρημωθεῖ, ὁ ψυχρὸς ἀέρας εἶχε διώξει μετὰ τὴ δύση τοῦ ἥλιου, καὶ τοὺς τελευταίους περιπατητές. Σύννεφα εἶχαν πέσει στὸν οὐρανὸ καὶ ἡ θάλασσα σκοτεινὴ κυλοῦσε τὰ κύματά της στὴν παραλία ..

Στὸ σπίτι ποὺ πῆγε, τὸ βρῆκε ἀλλοιώτικο. Ὅλοι νὰ περπατοῦνε σιγὰ καὶ μὲ τὶς μύτες τῶν παπουτσιῶν τους. Ἡ μάνα του εἶχε βγεῖ ἀπὸ πάνω ἀπ' τὴ σκάλα, καθὼς ἀνέβαινε αὐτὸς χτυπῶντας δυνατὰ τὰ πόδια του στὰ σκαλοπάτια, καὶ τοῦ ἔκανε :

— Σούτ !. σιγά !.

Θέλησε νὰ τὴν ρωτήσει τί συμβαίνει, ἀλλ' αὐτὴ τὸν κοίταξε ἄγρια κἔφυγε.

— Μὴν εἶνε κανεὶς ἄρρωστος, ὁ πατέρας ;

Περπάτησε κιαὐτὸς σιγά, χωρὶς νὰ ξέρει τί συμβαίνει. Ἡ πόρτα τῆς τραπεζαρίας εἶταν κλεισμένη.

— Μὴν ἔχουνε μέσα συμβούλιο;. Νὰ ρωτήσει τοὺς ἀδελφούς του δὲν ἤθελε, καὶ πῆγε στὸ μαγεριὸ πατῶντας σιγά. Ἐκεῖ βρῆκε τὴ Σοφία κιαὐτὴ τοῦ εἶπε τί ἔτρεχε :

— Ὁ γαμπρός σας κάνει τὸ σχέδιο τῆς μηχανῆς κείνης, ποὔλεγε !.

Καὶ τὄκανε κεῖ στὴν τραπεζαρία, γιατὶ εἶχε ἄπλα..

Κάθισε μέσ' στὸ μαγεριὸ γιὰ νὰ μὴν ἀναγκαστεῖ νὰ περπατήσει σιγά, τώρα ποὺ ἔμαθε τὴν αἰτία. Κἔμεινε ὥρα μέσα κεῖ χωρὶς νὰ τολμᾶ ν' ἁπλώσει στὴ Σοφία, ποὺ τὸν κοίταζε μὲ τὰ μαῦρα μαῦρα μάτια της καὶ τοῦ ἄναβε περισσότερο τὴν ἐπιθυμία ποὔχε γιαὐτή. Ὅλοι περπατούσανε μὲ τὶς μύτες τῶν παπουτσιῶν τους καὶ θὰ εἶταν πολὺ τολμηρό, ἂν τὄκανε..

— Μὰ τί μηχανὴ εἶνε αὐτὴ ποὺ θὰ κάνει ; τὸν ρώτησε ἡ Σοφία.

— Τί μηχανὴ εἶν' αὐτή ; τῆς ἀπάντησε. Ξέρω κἐγώ ! Νομίζεις ὅτι δίνω προσοχὴ σαὐτούς ;. Δὲ μἀφίνεις ! Οὔτε μὲ μέλει, οὔτε προσέχω τί κάνουν !. Ἂς βροῦνε καὶ μιὰ μηχανὴ νὰ κάνουν ἀνθρώπους !. Ἂν καὶ καλλίτερους ἀπὸ τὴ μηχανὴ τὴ γνωστὴ δὲ θὰ μπορέσουν ποτὲ νὰ κάνουν !.

— Ἔλα δὲ ντρέπεσαι !. τοῦ ἔκανε ἡ Σοφία κατεβάζοντας λίγο τὸ κεφάλι, ἀλλὰ κοιτάζοντάς τον μἄπειρη γλύκα, ποὔχε καὶ κάτι ντροπῆς.

Καὶ βραδύνανε νὰ φᾶνε. Ὁ πατέρας του, ποὺ εἶχε ἔρθει, περίμενε στὸ σαλονάκι, νὰ τελειώσει ὁ γαμπρός του τὸ σχέδιο, χωρὶς νὰ μιλᾶ, μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι.

Ἐπὶ τέλους ἄνοιξε ἡ πόρτα τῆς τραπεζαρίας. Καὶ μὲ μιᾶς τότε σὰ νὰ ἀφέθηκε ἐλεύθερος ὁ θόρυβος, ἀκούστηκαν ὁμιλίες γέλια. Ὁ γαμπρός του ὅμως, ἀμίλητος ἔμενε καὶ ὅλο σήκωνε τὰ μαλλιά του.

— Λάδι πολὺ θὰ χρειαστεῖ γιαὐτὴ τὴ μηχανή ! σκέφτηκε ὁ Φίλιππας.

Καὶ στὸ τραπέζι, ὅσο τρώγανε, ὁ γαμπρός του ἔμενε σχεδόν, ἀμίλητος καὶ μόνο κάτι λεξοῦλες ἔλεγε :

— Ναί, μάλιστα, πώς ;.

Καὶ κάθε τόσο σήκωνε τὰ μαλλιά του.

Ὁ Φίλιππας ποὺ εἶδε ὅλους νὰ τὸν κοιτάζουνε μἀληθινὴ εὐλάβεια, ζήλεψε. Ἀλλὰ στοῦ πατέρα του τὰ μάτια δὲν τὄδε αὐτὸ καλά, αὐτουνοῦ τὰ μάτια σὰ νἄλεγαν κιἄλλα πράγματα..

Ἡ ἀδελφή του καθόταν ὑπερήφανη κοντὰ στὸν ἄντρα της. Καὶ τοὔχε πεῖ μὲ τρυφερὴ μέριμνα :

— Θὰ κουράστηκες πολύ, ἔ, Περικλῆ μου ;

— Ἔ, λίγο ! ἔκανε αὐτὸς κἔπιασε τὸ μέτωπό του.

Οἱ δυὸ ἀδελφοὶ τοῦ Φίλιππα κοιταχθήκανε χωρὶς νὰ μιλήσουν κἔγειραν τὰ κεφάλια στὰ πλάγια, κρεμῶντας λίγο τὰ χείλια, κ' ἔκαναν μιὰ κίνηση μὲ τὰ χέρι. Κἔλεγαν ὅλα αὐτὰ μαζί :

— Ἔχει δίκαιο !

Τρώγανε σιωπηλοὶ σχεδόν, ἢ ὅταν μιλούσανε, μιλούσανε σιγά. Ποὺ ἄλλοτε !

Ὁ Φίλιππας ἐπρόσεχε σαὐτὰ καὶ πειραζόταν. Ἀλλ' εἶδε νὰ τὸν κοιτάζει, ὅταν ἐρχόταν ἡ Σοφία, ποὺ ἔφερνε σιγὰ τὰ φαγιά.

Μετὰ πῆγε αὐτὴ στὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας, ποὺ ἔβγαινε στὸ μαγεριό, καὶ κεῖ στάθηκε κοιτάζοντάς τον. Αὐτὸς τότε φοβήθηκε μὴν τὴν ἰδοῦνε. 'Αλλ' αὐτοὶ ἀλλοῦ προσέχανε.

Καὶ πῶς τὸν κοίταζε! Τὰ μάτια της τὰ μαῦρα, τί βάθος ἔπαιρναν!

'Η καρδιὰ ἄρχισε νὰ χτυπᾶ μὲ ἀνησυχία ἡδονικιά, καϊσθανότανε νὰ τρέμει..

'Η μορφὴ τῆς μικρόσωμης κόρης ποὺ ἔκανε νὰ φανεῖ, χάθηκε σβύστηκε γρήγορα.

Ὅταν φάγανε, ὁ γαμπρός του μίλησε. Καθὼς εἶχε τὸ χέρι του ἀκουμπισμένο στὸ τραπέζι, κούνησε πρῶτα τὴν πυγμή του, τὴν ἔφερε βόλτα σὰ νάκανε μὲ κάποιο ἀόρατο σπαθὶ κύκλους, κἔπειτα εἶπε:

— 'Εδῶ θὰ δοῦμε!

Σὰ νὰ κρεμάστηκαν ὅλοι, ἐκτὸς ἀπ' τὸ Φίλιππα, ἀπ' τὰ χείλια του.

— Γιὰ τὴν ἐφεύρεση; τὸν ρώτησε ἡ γυναίκα του.

Αὐτὸς δὲν τῆς ἀπάντησε, ἀλλ' εἶπε:

— Μὰ δὲν ξέρετε, τί κούραση αἰσθάνομαι!

— Μὰ εἶνε δυνατὸν νὰ μὴν ἔχετε κούραση! 'Εδῶ ἐργάζεται ὁ νοῦς! μίλησε καὶ ἡ πεθερά του.

— Σωστό, ὅσο νὰ τὸ πάρει κανεὶς καὶ νὰ τὸ ἐφαρμόσει.. εἶπε καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φίλιππα, ὁ Σωκράτης, κάνοντας τὸ χέρι του νὰ πάρει σχῆμα φόρμας.

'Ο γαμπρός του κούνησε τὸ χέρι του γρήγορα, σὰ νἄλεγε:

— Αὐτὰ δὲν εἶνε τίποτε!. Καὶ εἶπε κουνῶντας τὸ κεφάλι δεξιὰ καὶ ἀριστερά:

— Κούραση, κούραση!.

— Νὰ πᾶς ἔξω, νὰ πάρεις λίγο ἀέρα, τοῦ ἔκανε ἡ γυναίκα του, νὰ ξεδώσει ὁ νοῦς σου!

— Ναί πρέπει, εἶπαν καὶ οἱ ἄλλοι, μὴν κλειστεῖς μέσα! ὕστερα ἀπὸ τέτοια ἐργασία!. 'Ο νοῦς θέλει νὰ ξεκουραστεῖ, νἀναπαυθεῖ ἀπὸ τίποτε ὡραῖον!.

— Νὰ βρῆτε τοὺς φίλους σας..

— Τοὺς φίλους μου νὰ βρῶ! ποιανοὺς φίλους μου;

(Στὸ ἐρχόμενο τὸ τέλος)

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΛΕΊΛΑ

Λαμπαδιαστὸ τὸ ἀνάλαφρο κορμί σου,
Δὲν ἄγγιζε τὴ γῆ, καθὼς περνοῦσες
Σκυφτὴ στὸ δειλινό. Καὶ στὴν εἰδή σου,
Ρόδα σὰν καὶ τὰ ρόδα, ποὺ ζητοῦσες
Τοῦ πόθου σου νὰ ράνουνε τὴν κλίνη,
Σὰν ἔρωτες γελούσανε· στὰ μαῦρα
Τὰ μάτια καὶ τὰ ὑγρά σου, ἡ ἀκράτη δίνη
Κάποιας ὁρμῆς ἀδάμαστης καὶ ἡ λαύρα
Μιᾶς δίψας τρεμολάμπανε. Κρατοῦσες
Στὸν ὦμο τὸ χυτό σου τὴν ὑδρία
Καὶ διάβαινες—στὸ χῶμα δὲν πατοῦσες—
'Ως στὴν παλιά, ἡ ξωθιά, τὴν ἱστορία,
Σὰ θρυλικὴ παρθένα Ταναγραία,
Κι' ἂς ἤτανε σὰ χάλκινη ἡ θωριά σου,
Κι' ἂς ἔλαμπε στὰ μάτια σου τὰ ὡραῖα
Ὅλη ἡ θερμὴ ἡδυπάθεια τῆς γενιᾶς σου.—
Καὶ σ' εἶδα, σὰ σταμάτησες στὴ βρύση,
Τὰ χείλη ν' ἀκουμπᾶς τὰ ἡλιοφρυγμένα
Στὸ λάλο τὸν κρουνό, σὰ γιὰ νὰ σβύσῃ
Τὴ φλόγα σου ἡ δροσιά του, τὰ δεμένα,
Σφιχτόσαρκά σου στήθεια, μὲ τὰ ρίγη
Πρωτόφαντης χαρᾶς ποὺ ἐτρικυμοῦσε..
Κι' ὄντας τώρα τὸ φῶς τὸ ὕστερο φύγῃ
Τῆς μέρας, ἡ ψυχή, ποὺ ἐλαχταροῦσε
Νὰ λικνιστῇ σὲ κῦμα ὀνείρου πλάνου,
Τὸν πόθο μου ἀφυπνίζει τὸν ἀλήτη
Καὶ νὰ κουρνιάσῃ φέρνει τον ἀπάνου
Στὴ λεύκα τῆς αὐλῆς σου, ἀπ' τὸ φεγγίτη
Σὰν ἥλιου μιὰν ἀχτίδα νὰ γλυστρήσῃ
Στὴν ἔρμη, στὴ χλωμὴ τὴν κάμαρά σου,
Καὶ νὰ σὲ ἰδῇ—ποιᾶς ἔκστασης μεθήσι!—
Τὴν ὥρα, ποὺ τὰ ξέπλεκα μαλλιά σου
Θὰ σκέπουνε σὰ φείδια τὸ κορμί σου,
Στὴν κλίνη σου γερτό, τὸ φιλντισένιο,
Καὶ ποὺ δειλό, ἡ κρυφὴ παρθενική σου
Λαχτάρα, ἕνα χαμόγελο ὀνειρένιο
Στὰ χείλη σου θὰ φέρνῃ νὰ ροδίσῃ,
Μαντεύοντας ἀπάντεχη τὴν πρώτη
Στιγμή, ποὺ ἕνας ἀσίκης θὰ τριγύσῃ
Λάγνος τὴ θαλερή σου, ὥριμη νειότη!

ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΚΟ ΒΡΑΔΥ

Στὸ ζωγράφο ΚΩΣΤΑ ΜΑΛΕΑ

Στῆς λίμνης τὴν εἰρήνη ἀποκοιμίζουν
Τὸν ἴσκιο τους οἱ λεῦκες κουρασμένο.
Τ' ἅλικα ρόδα τοῦ ἥλιου δὲ φλογίζουν
Τὸν κάμπο τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀνθισμένο.
Καὶ ἡ δειλινὴ κατάχνια, ποὺ ἀνυφαίνει
Τὸ σούρουπο, στὸ μισεμὸ τῆς μέρας,
Σὰν τύψη ὅλα τὰ πάντα τὰ βαραίνει—
Καὶ λές, πῶς τρικυμίζεται ὁ ἀγέρας
Στὸ φτερούγισμα ἀθώρητου θανάτου.
Στὴ σιωπηλὴ πηγὴ τῆς μετανοίας
Λούζεται, λές, ἀπ' τ' ἀνομήματά του
'Ο κόσμος, ποὺ ἐκουράστη στῆς λαγνείας
Τὸν κόρφο νὰ τρυγάῃ ὅλη τὴ μέρα.
Καὶ γέρνει τὴν κορφὴ τὸ κυπαρίσι
Στὸ ἀνάλαφρο τὸ πέρασμα τοῦ ἀγέρα,
Σὰν ταπεινὴ ψυχή, ποὺ ν' ἀντικρύσῃ,
Φοβᾶται, κάποια θεία δικαιοσύνη...
Καὶ στὰ γαλάζια αἰθέρια βασιλεύει
'Ασάλευτη, ἀνετάραχη γαλήνη—
Μιὰν εὐλογία θαρρεῖς πῶς τὰ εἰρηνεύει.
Ψυχὴ δὲν ἀγναντεύει πρὸς τὰ οὐράνια,
Σὰν κρούσταλλο, τὴ διάφανη τὴν πάστρα...
Στὸ δέος τῆς γῆς μιὰ μόνο περηφάνεια:
—Τοῦ μιναρὲ ἡ ἀνάταση πρὸς τἄστρα!

(1916) ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΔΥΟ ΜΑΤΙΑ

'Ο πατέρας μου εἶχε πεθάνει ἀπὸ καιρό. Δὲν τὸν θυμώμουν πιά, παρὰ ἀμυδρά. Μόνο τὸ βλέμμα του θυμώμουν, τὸ βλέμμα του κεῖνο τὸ διαπεραστικό, ποὺ μὲκανε νὰ παγώνω. Ὕστερα τὴ φωνή του, μιὰ φωνὴ δυνατὴ καὶ διαπεραστική, ὅσο καὶ τὸ βλέμμα του.... Τώρα τὸν ἔχω ξεχάσει σχεδὸν ὁλότελα...

Ἔκανα λόγο γιὰ τὸν πατέρα μου, γιατὶ τότε ποὺ γνώρισα τὴν 'Ελένη, ἦταν ὁ καιρὸς ποὺ ἦταν ἄρρωστος.

Ὕστερα ἀπὸ λίγο πέθανε....

'Η 'Ελένη κάθονταν κοντά μας κ' ἤτανε μιὰ κοπέλλα μελαχροινή, μὲ μεγάλα μαῦρα μάτια. Ἤτανε πολὺ χλωμὴ κι' ἀδύνατη κ' ἴσως γι' αὐτὸ νὰ τὴν ἀγάπησα... Ἤτανε ἡ πρώτη ἀγάπη μου κ' ἴσως γι' αὐτὸ νὰ συνέπεσε μὲ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα μου...

Γιὰ πρώτη φορὰ τὴν πρόσεξα ἕνα βράδυ ποὺ γύριζα σπίτι μου. Στέκονταν στὴν πόρτα τους καὶ καθὼς πέρασα μὲ κύτταξε καλὰ στὰ μάτια. Θυμᾶμαι πὼς κεῖνο τὸ βράδυ τὰ μάτια της μοῦ εἶχαν κάνει μιὰν ἀλλόκοτη ἐντύπωση. Στὴν ἀρχὴ νόμισα πὼς ἔτρεπε νὰ φωνάξω, μὰ ὕστερα ἔνοιωσα μιὰν ἀνατριχίλα νὰ περνάῃ σῶλο μου τὸ κορμί...

Χαμήλωσα τὸ βλέμμα μου καὶ πέρασα...

Καθὼς ἔκανα νὰ μπῶ στὴν πόρτα, γύρισα καὶ κύτταξα. Εἶδα πάλι τὰ μάτια της νἄναι καρφωμένα ἀπάνω μου. Ὕστερα, ὅλη τὴ νύχτα, ἔβλεπα τὰ μάτια της...

'Η λύπη γιὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα μου, ἔπρεπε νὰ μὲ κάνῃ νὰ κλαίω. Μὰ δὲ μποροῦσα νὰ κλάψω. Ἅμα συλλογιζόμουν τὸν πατέρα μου, ἀδύνατο ἤτανε νὰ μὴ συλλογιστῶ καὶ τὰ μάτια τῆς 'Ελένης... Καμμιὰ φορὰ μάλιστα δὲ μποροῦσα νὰ θυμηθῶ τὴ μορφὴ τοῦ πατέρα μου, οὔτε τὸ διαπεραστικό του ἐκεῖνο βλέμμα, ποὺ μὲκανε νὰ παγώνω... Κι' ἔτσι βίαζα τὸ μυαλό μου καὶ συλλογιζόμουν ἕναν μεγάλο τάφο μὲνα κάτασπρο μάρμαρο ἀπὸ πάνω... Μὰ δὲν ἀργοῦσα νὰ δῶ καὶ δυὸ μάτια, μαῦρα σὰν τὴν πίσσα, νὰ κλαῖνε πάνω ἀπ' τὸν τάφο τοῦ φτωχοῦ μου πατέρα...

.... Καὶ τἀγάπησα πολὺ αὐτὰ τὰ μαῦρα μάτια...

Τὸ πρωί, καθὼς ἄνοιγα τὸ παράθυρο, τὴν ἔβλεπα, κάθε μέρα σχεδόν, στὴν ἴδια θέση, καθισμένη σὲ μιὰ ψάθινη παλιὰ καρέκλα, κοντὰ σὲ κάποιες γλάστρες μὲ λουλούδια, ποὺ ἦταν μαζεμένες, ὅλες μαζύ, σὲ μιὰν ἄκρη τῆς γαλαρίας. Καὶ φαίνεται πὼς κύτταζε ὅλη τὴν ὥρα στὸ παράθυρό μου, γιατὶ ὅποτε ἔτυχε νὰ βγῶ, πάντα θἄβλεπα τὰ μάτια της καρφωμένα ἀπάνω μου...

Μιὰ μέρα τῆς ἔκανα κάποιο νόημα...

.... Ὕστερα εἶδα νὰ σκύβῃ τὰ μάτια της καὶ νὰ χύνεται, γιὰ πρώτη φορά, στὸ χλωμὸ πρόσωπό της κάποιο ρόδινο χρῶμα... Σὲ λίγο σήκωσε πάλι τὰ μάτια της καὶ μὲ κύτταξε. Καὶ μοῦ φάνηκαν τὰ μάτια της δακρυσμένα...

Μέσα μου κάτι ἔννοιωσα νὰ χτυπάῃ γρήγορα.

.... Ὕστερα θυμήθηκα τὸν πατέρα μου κι' ἔκλαψα.

'Η μητέρα μου, ποὺ πέρασε κοντά μου, μὲ κύτταξε μιὰ στιγμὴ κ' ὕστερα εἶδα νὰ κυλοῦν στὸ ζαρωμένο πρόσωπό της δυὸ χοντρὰ δάκρυα...

Ἕνα βράδυ, ποὺ φύσαγε πολὺ κ' ἦταν ἔρημος ὁ δρόμος, ἔτυχε νὰ τὴν δῶ μπροστά μου καὶ τῆς μίλησα...

Συμφωνήσαμε νὰ συναντηθοῦμε τὴν ἄλλη μέρα.

.... Τὴν ὡρισμένην ὥρα τὴν βρῆκα νὰ μὲ περιμένῃ, καθισμένη σἔναν πάγκο. Μόλις μὲ εἶδε σηκώθηκε... Δώσαμε τὰ χέρια, χωρὶς νὰ ποῦμε τίποτα. Ὕστερα ἀρχίσαμε νὰ περπατοῦμε, ἔτσι, ἀμίλητοι. Τὴν βαστοῦσα ἀπ' τὸ χέρι κι' αὐτὴ ἔσφιγγε τὸ δικό μου, σὰ νὰ φοβόταν μὴ μὲ χάσει...

Προχωρούσαμε, χωρὶς νὰ ξέρουμε ποῦ πηγαίνουμε.

'Εγὼ τὴν κύτταξα κ' εἶπα:

— Ποῦ θὰ πᾶμε;..

Μὲ κύτταξε στὰ μάτια κάμποσην ὥρα κ' ὕστερα εἶπε:

— Πουθενά!... Ὅπου θέλεις!...

Πήγαμε καὶ καθήσαμε σἔναν πάγκο, κάτω ἀπὸ ἕνα μεγάλο δέντρο. Τράβηξε τὸ χέρι της ἀπ' τὸ δικό μου κι' ἔφτιαξε τὸ φουστάνι της καθὼς κάθησε.

'Εγὼ κάθησα πολὺ κοντά της. Τὸ σῶμα μου ἀκουμποῦσε στὸ δικό της...

Μὲ κύτταξε λίγο κ' ὕστερα εἶπε:

— Μἀγαπᾶς;...

— 'Εγὼ ἤμουν ἀφηρημένος καὶ δὲν τῆς ἀποκρίθηκα ἀμέσως· πιὸ ὕστερα εἶπα:

— Ναί... σἀγαπῶ!...

Τίποτα ἄλλο.

Ὕστερα κύτταξα γύρω μου. Πολλὰ δέντρα μεγάλα γύρω μας, καταπράσινα. Στὴν ἄκρη τοῦ ὁρίζοντα φόντο μενεξεδὶ καὶ κάποιο βουνὸ μἕνα βαθὺ μπλὲ χρῶμα...

Ὕστερα εἶπα:

— Κύτταξε τί ὡραῖο ἡλιοβασίλεμμα!...

Αὐτὴ εἶχε σκύψει τὸ κεφάλι της καὶ μὲ τὴν ἄκρη τῆς ὀμπρέλλας της, προσπαθοῦσε κάτι νὰ γράψῃ πάνω στὸ νοτισμένο χῶμα.

'Απ' τὸ βάθος τοῦ δρόμου ἕνας ἄνθρωπος, ντυμένος μὲ κουρέλια κι' ἀκουμπῶντας σἕνα χοντρὸ μπαστοῦνι φάνηκε. Ἔφτασε κοντά μας, ἔβγαλε τὸ καπέλλο του κι' ἄρχισε κάτι νὰ μουρμουρίζῃ.

Δὲν κατκλάβαινα τίποτα.

Ὕστερα ἔβγαλε ἀπ' τὴν τσέπη του, πιοῦχε μόνο τὴ φόδρα, κάτι φωτογραφίες καὶ μοῦ τὶς ἔδωσε. Τὶς πῆρα καὶ τὸν κύτταξα. Αὐτὸς μὲ κύτταξε σὰ βλάκας κ' ὕστερα εἶπε:

— Πᾶρτε καμμιά... εἶναι ὡραῖες...

'Η 'Ελένη μὲ κύτταξε.

Ἔδωσα στὸν ἄνθρωπο δυὸ-τρεῖς δεκάρες καὶ τὶς φωτογραφίες.

.... Ἤτανε κάτι φωτογραφίες γυμνῶν γυναικῶν. Τοὺς ἔρριξα μιὰ ματιὰ κ' ὕστερα κύτταξα τὴν 'Ελένη, σὰ ντροπιασμένος..

'Ο ἄνθρωπος ἔφυγε ἀθόρυβα...

Πέρασε κάμποσην ὥρα ἔτσι, χωρὶς νὰ μιλοῦμε καθόλου...

Στενοχωρήθηκα ἔτσι ποὺ καθόμαστε ἀμίλητοι καὶ μὴ ἔχοντας τίποτ' ἄλλο νὰ πῶ, ρώτησα τὴν 'Ελένη:

— Μἀγαπᾶς;...

Αὐτὴ σήκωσε τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια της καὶ κύτταξε μέσ' τὰ δικά μου... Κάποιαν ἀνατριχίλα, ὅπως μιὰν ἄλλη φορά, ἔννοιωσα σ' ὅλο τὸ κορμί μου...

.... Ὁ ἥλιος εἶχε κρυφτεῖ πιὰ κ' ἡ νύχτα χύνονταν σιγὰ-σιγά. Κάποιες νυχτερίδες πετοῦσαν ἀπ' τὸ ἕνα δέντρο στἄλλο...

Ἀνακάθησα καὶ πῆγα πιὸ κοντά της. Τὰ κορμιά μας χαΐδευαν τὸ ἕνα τἄλλο. Κανένας δὲν περνοῦσε στὸ δρόμο. Μονάχα κάποιο σκυλὶ πέρασε τρέχοντας κι' ἔχοντας κρεμασμένη τὴν κατακόκκινη γλῶσσα του...

Ἔννοιωσα τὸ κεφάλι μου βαρὺ καὶ τὸ αἷμα νὰ βράζῃ μέσα μου. Τὸ κορμί της ἔβγαζε κάποιαν ἀλλόκοτη μυρουδιά· μιὰ μυρουδιὰ γιασεμιοῦ...

Πῆγα ἀκόμα πιὸ κοντά της κι' ἁπλώνοντας τὸ χέρι μου ἀγκάλιασα τὴ λεπτὴ μέση της.

Αὐτὴ εἶχε σκύψει πάλι τὸ κεφάλι της καὶ μὲ τὴν ἄκρη τῆς ὀμπρέλλας της, κάτι εἶχε γράψει, μὰ ποὺ δὲ φαινόταν, πάνω στὸ νοτισμένο χῶμα.

Τὸ χέρι μου πῆγε λιγάκι πάρα πάνω κι' ἔννοιωσα τὴν καρδιά της νὰ χτυπάῃ γρήγορα...

Σήκωσε τὸ κεφάλι της καὶ μὲ κύτταξε στὰ μάτια.

Ἐγὼ ἔσφιξα τὴ μέση της καὶ ζύγωσα τὰ χείλια μου στὰ δικά της...

Δὲ θυμᾶμαι τίποτ' ἄλλο.

.... Ἅμα σηκωθήκαμε νὰ φύγουμε, ἤτανε πιὰ νύχτα. Μέπιασε πάλι ἀπ' τὸ χέρι κι' ἀρχίσαμε νὰ περπατοῦμε ἀνάμεσα στὰ δέντρα...

Τὸ πρωί, ἄκουσα φωνὲς καὶ κλάμματα ἀπ' τὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ της. Βγῆκα στὸ παράθυρο κ' εἶδα τὴ μητέρα της νὰ τρέχῃ σὰν τρελλή, βαστῶντας στὸ χέρι της ἕνα ποτῆρι.

Ὕστερα θυμήθηκα τὸν πατέρα μου... Μοῦ φάνηκε πὼς ἄκουγα καθαρὰ τὴ διαπεραστική του φωνὴ κι' ἔβλεπα τὸ βλέμμα του, ποὺ μέκανε νὰ παγώνω.

.... Ἀργότερα ἔμαθα πὼς ἡ Ἑλένη πέθανε, ὕστερα ἀπὸ ἕνα χτύπημα ποὺ τῆς ἔδωσε ὁ ἀδερφός της στὸ στῆθος καὶ ποὺ τὴν ἔκανε νὰ βγάζῃ αἷμα ἀπ' τὸ στόμα...

.... Στὴ γειτονιὰ λέγανε πὼς τὴν χτύπησε, γιατὶ θέλησε νὰ βγῇ νὰ καθήσῃ στὴ γαλαρία, στὴν παλιὰ ψάθινη καρέκλα, κοντὰ στὶς γλάστρες μὲ τὰ λουλούδια...

Δὲν ξέρω... Αὐτὸ μόνο θυμᾶμαι :

Τὴν ὥρα ποὺ τὴν σήκωσαν γιὰ νὰ τὴν πᾶνε στὴν ἐκκλησία, εἶδα, μόλις πῆγαν νὰ βάλουν τὸ σκέπασμα στὴν κάσσα, γύρω στὸ κεφάλι της ἕνα ἄσπρο στεφάνι κ' ὕστερα τὰ μάτια της, ποὖχαν μείνει ἀνοιχτὰ καὶ ποὺ μὲ κύτταζαν μὲ τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βλέμμα, ὅπως μὲ κύτταζαν κάθε πρωί, ποὺ ἄνοιγα τὸ παράθυρο....

ΝΑΣΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ

Σ' ΕΝΑ ΠΕΡΑΣΤΙΚΟ ΛΕΙΨΑΝΟ

Τράβα τὸ δρόμὸ σου ποὺ ὅλοι θὰ πάρουμε !
Τράβα τὴ στράτα ποὺ φέρνει —ποιὸς ξέρει—
Σ' ἄγνωστα σκότη ἢ σ' ἡλιόλουστα μέρη...
Τράβα τὴ στράτα μας ποὺ ὅλοι θὰ πάρουμε !

Δὲν ξέρω ἂν ἤσουνα κόρη εἴτε γέροντας...
Φῶς ποὺ πρὶν φτάσῃ νὰ λάμψῃ ἔχεις σβύσει...
Ἴσως τὸ θάνατο νἄχες ποθήσει,
Κι' ἴσως μπουμποῦκι χαρούμενο χάθηκες !

Μ' ἕνα χαμόγελο φεύγεις στὴ ὄψη σου...
Ἢ μὲ τὴ θλίψη τοῦ Ἀξέχαστου Πόνου ;
Κι' ἤσουν λευκὸς ἀπ' τὸ διάβα τοῦ Χρόνου ;
Εἶχες τὸ χάδι τῆς νιότης τ' ἀνάλαφρο ;

Τράβα τὸ δρόμο... τοῦ Ἀτέλειωτου Τίποτα !
Κι' ἂν τὴν Ἀγάπη στὸν κόσμο εἶχες νοιώσει...
Ἄλλο δὲν εἶχε ἡ Ζωὴ νὰ σοῦ δώσῃ :
Ἤρθες, ἀγάπησες, ἔζησες, πέρασες !

Μ' ἂν τὴν Ἀγάπη νὰ νοιώσῃς δὲ μπόρεσες
Μὲς στῆς ζωῆς τὴν αἰθρία ἢ τὴ μπόρα...
Ἤσουν νεκρός, πιὸ νεκρὸς κι' ἀπὸ τώρα !
... Τράβα τὴ στράτα σου ποὺ ὅλοι θὰ πάρουμε...

ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ

ΕΣΠΕΡΑ

Ἔτσι προχθὲς ἦταν γλυκειὰ ἡ ἑσπέρα...

Ἡ σκέψη μου νοσταλγικὰ ἐνυχτώθη
στὸν κῆπο, στὴ λιμνούλα καὶ στὴ σέρρα
ποὺ ἐσβύνανε τριαντάφυλλα σὰν πόθοι
κ' ἐπέθαινε στὰ τζάμια πάνω ἡ μέρα.

Ἔτσι προχθὲς ἦταν γλυκειὰ ἡ ἑσπέρα...

Ἕνας καημὸς ποὺ ἀκόμα δὲν ἐδόθη
γινόταν ἄστρο. Σύννεφο ἀπὸ πέρα
μεγάλονε, (ἴδιο σάβανο ποὺ κλώθει
μὲ μοχθηρὴ σπουδὴ μοῖρα μητέρα).

Ἔτσι προχθὲς ἦταν γλυκειὰ ἡ ἑσπέρα...

Ὅταν τὸ δέος μου ἀξήγητον ἁπλώθη,
τὸ στερνὸ ρόδο θἄχανεν ἡ σέρρα
καὶ ἡ λίμνη μὲ νεκρόφυλλα θὰ ἐστρώθη.
Τ' ἄστρα ζυγόνανε, καημοί, ἀπὸ πέρα.

Ἔτσι προχθὲς ἦταν γλυκειὰ ἡ ἑσπέρα..,

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ ΜΟΥ

Παίζω καὶ ξαναπαίζω το τὸ κομπολόϊ στὸ χέρι·
Τὸ χέρι μὲ τὶς χάντρες του κι' ὁ νοῦς μου δὲν τὸ ξέρει...

Μικρὸς ἀητὸς καὶ μοῦφυγε πρὶν βγάλει τὰ φτερά του·
Πῆρε φτερὰ καὶ πέταξε τὰ ἴδια τοῦ θανάτου,

Π' ὠϊμένα, μ' ἕνα φτέρισμα τὴν Πλάση ὡς πέρα σκίζει,
Κι' ὁ φράχτης μήτε τοῦ ἀλλουνοῦ τοῦ Κόσμου τὰ μποδίζει.

Θάνατε, καὶ τί μοῦκαμες τέτοια φτερὰ νὰ βάλῃ,
Καὶ πῆγ' ἐκεῖ ποὺ ὅποιος διαβεῖ δὲν ξαναγέρνει πάλι !

Καὶ τώρα στέκει μόνο του καὶ κλαίει καὶ ξανακλαίει
Σμὰ στὸ φράχτη καὶ βουβὰ παράπονα σοῦ λέει,

Γιατ' εἴτανε μονάχριβο καὶ καλομαθημένο,
Κ' ἐγὼ κρατῶ τὰ χάδια μου καὶ στέκει ὕστερισμένο.

Ποιὸς θὰ τὸ ντύνει ; τάχα ποιὸς θὰ τὸ χτενίζει ; τάχα
Ποιὸς τὸν καθρέφτη νὰ ἰδωθῇ θὰ δίνει του μονάχα,

Γιὰ νὰ πηδᾷ χαρούμενο, εἴτε νὰ λέῃ μὲ διῶμα,
Πὼς δὲν εἶναι ὅπως ἤθελε ὡραῖα ντυμένο ἀκόμα,

Γιὰ νὰ νἆναι πρῶτο ἀπ' τὰ παιδιά, τῆς γειτονιᾶς καμάρι,
Στὴ δύναμη, στὸ τρέξιμο, στὸ παίξιμο, στὴ χάρη ;

Ἄκου ! μεγάλα καὶ μικρά, στὴ γειτονιά, δικά του
Παιγνίδια παίζουν καὶ παντοῦ τοὺς λείπει ἡ συντροφιά του!

Θάνατε, ἀλλοὶ καὶ τί ἔκαμες τέτοια φτερὰ νὰ βάλῃ,
Καὶ πῆγ' ἐκεῖ ποὺ ὅποιος διαβεῖ δὲν ξαναγέρνει πάλι,

Καὶ μὲ κρατεῖ καὶ μένανε στὸ φράχτι ἐδῶ ἀπὸ πίσω,
Κ' ἐνῷ εἶμ' ἀκόμα ζωντανὸς δὲ μοῦ βολεῖ νὰ ζήσω !

ΓΕΡΑΣ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

Ω! ΤΑ ΞΑΝΘΑ ΜΑΛΛΑΚΙΑ ΣΟΥ

Ὤ ! Τὰ ξανθὰ μαλλάκια σου, στῆς νύχτας τὴ γαλήνη
ποιὸς ἄνεμος τὰ σκόρπισε τριγύρω μου ἁπλωτὰ
καὶ ρόδα ἀνθοβολήσανε μαγιάπριλα καὶ κρίνοι !
—Ὤ! τὰ ξανθὰ μαλλάκια σου, στῆς νύχτας τὴ γαλήνη
χρυσᾶ ποτάμια, ὁλόφωτα, στοὺς ὤμους σου χυτά !—

Κ' ἡ φαντασία μὲ δίπλωσε στὰ ὀνειρευτὰ πλοκάμια
καὶ κρυφανατριχιάζοντας στὴ μεταξένια ἀφή,
στὶς φλέβες μου ἔνοιωσα γοργὰ τῆς ἡδονῆς ποτάμια !
—Ὤ! τὰ ξανθὰ μαλλάκια σου! κι' ὦ φαντασία μου Λάμια!
κι ὦ ἐσύ! τοῦ κρύφιου ὀνείρου μου λαχταριστὴ ἀδερφή!—

ΤΙΠΟΤΑ

Σὰν τὸ πουλὶ πετούμενα διαβαίνω τὴ χαρά.
Σὰν τὸ πουλὶ πετούμενα διαβαίνω καὶ τὴ λύπη.
Ριζόβολη στὰ στήθια μου δὲ στέκει ἡ συφορὰ
μὰ κι' ἀπ' τὴ δόλια μου χαρὰ πάντα σὰν κάτι λείπει.

ΣΤΗΝ ΤΑΒΕΡΝΑ

Ὁλόγυρα καπνοὶ κι' ὀμπρός μας παίζει,
χοροπηδάει, σπιθοβολᾶ κι' ἀφρίζει,
στὸ ξεβαμένο ἀπάνω τὸ τραπέζι
ξανθὸ κρασὶ ποὺ μᾶς ζαλίζει.
Ὅ,τι ὁ καθένας μας βαθιά του κρύβει
ἀπάνω στὸ τραπέζι τὸ ξαπλώνει.
Ὁ ταπεινὸς τὸ μπόϊ ξεδιπλώνει
κι' ὁ ἀγέρωχος λυγάει καὶ σκύβει.
Ἰσότη κι' ἀδερφότη ! Ὅλα δικά μας !
Τὶς πίκρες σπρώχνει τὸ κρασὶ βαθιά μας.
Ἀθάνατος κανείς ! Οὔτ' ὁ Θεός !
Καὶ μοναχὰ στοῦ ποτηριοῦ τὸν πάτο
ὁ πόνος μας κρυμένος κάτω, κάτω
ζαρώνει καὶ δαγκώνεται βουβός.

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΒΕΑΚΗΣ

ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Καὶ ἡ σμίλη
Καὶ τὸ κοντύλι,
Κι' ὅτι κρατάει τὸ μέτωπο ὑψωμένο
Ὅλα ὀμορφιά, φλωριά, βαριοστολίδια,
Καὶ τὸ δοξάρι, τὸ πινέλο τὰ ἴδια
Σὰ κομπολόϊ κεχριμπαρὶ δεμένο.

Τοῦ Κόσμου
Ριχμένα μπρός μου
Τὰ σαπισμένα βάσανα καὶ οἱ ξένοι
Οἱ κολασμένοι Πόθοι, μὲ φιλοῦνε
Ἄμορφοι, στὸ κοντύλι μου νὰ βροῦνε
Τὴν πλαστική τους τὴν πολυκλαμένη.

Δικά μου
Ὅλα τὰ χάμου,
Ἐγὼ σὰ νάμαι ὀχτρός τους καὶ ξωμάχος,
Φονιᾶς ἐγώ, καὶ πάλι καὶ προφήτης
Καὶ πλούσιος καὶ φτωχὸς κ' ἐρημοσπίτης
Καὶ σὲ πολλοὺς μαζί, μὰ καὶ μονάχος.

Τὰ χέρια
Μου νεκροχέρια
Ἡ μάγισσα ἡ Πίστη μου τὰ γυρεύει,
Καὶ σιδερένια νιάτα νάν' καλάμια,
Ἡ ξένη λύπη πλάϊ μου μαύρη λάμια
Κάθε χαμόγελο νὰ μοῦ πλανεύῃ.

Τὴ σμίλη
Καὶ τὸ κοντύλι
Κι' ὅτι κρατάει τὸ νοῦ βασανισμένο
Ὅλα τὰ κλαίω πικρὰ βαριοστολίδια,
Καὶ τὸ δοξάρι, τὸ πινέλο τὰ ἴδια
Σὰ κομπολόϊ μὲ βόλια ἀχνοδεμένο.

ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ

ΛΕΩΝΙΔΑ ΑΝΤΡΕΓΙΕΒ

Ο ΩΚΕΑΝΟΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΕ ΕΠΤΑ ΕΙΚΟΝΕΣ

(Συνέχεια)

(Τραβιόνται στὴ γωνιὰ καὶ κάτι ψιθυρίζουν. Ὁ Χάγγαρτ περιμένει ἄφωνος νὰ τὸν δέσουν, μὰ κανεὶς δὲν ἔρχεται. Κι' ὅλοι ἀνατριχιάζουνε, ὅταν ξαφνικὰ ἀρχίζει μὲ δυνατὴ φωνὴ ἡ Μαριέτ :)

— Ἴσως φαντάζεσαι πὼς ὅλα αὐτὰ εἶναι δίκαια πατέρα ; Γιατὶ λοιπὸν δὲν μὲ ρωτᾶς ἐμένα ; δὲν εἶμαι ἡ γυναῖκα του ἐγώ ; Δὲν τὸ πιστεύεις πὼς εἶμαι ἡ γυναῖκα του; Τότε θὰ φέρω ἐδῶ τὸ μικρὸ Νόνη. Θέλετε νὰ φέρω τὸν μικρὸ Νόνη ; Κοιμᾶται, μὰ θὰ τὸν ξυπνήσω. Μιὰ φορὰ στὴ ζωή του, μπορεῖ νὰ ξυπνήσῃ μέσα στὴ νύχτα, γιὰ νὰ πῇ, πὼς αὐτὸς ἐδῶ, ποὺ θέλετε νὰ κρεμάσετε στὴν πολιτεία, εἶναι ὁ πατέρας !

— Δὲν χρειάζεται (λέγει ὁ Χάγγαρτ).

— Καλὰ (ὑπάκουα ἀποκρίνεται ἡ Μαριέτ). Αὐτὸς διατάζει κι' ἐγὼ πρέπει νὰ ὑπακούω—γιατὶ εἶναι ἄντρας μου. Ἂς κοιμᾶται ὁ μικρὸς Νόνης. Ἐγὼ ὅμως δὲν κοιμοῦμαι, ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ. Γιατὶ λοιπὸν δὲν μὲ ρωτᾶτε : «Μαριέτ, πῶς εἶταν δυνατὸν νὰ γείνῃ αὐτό, νὰ σκοτώσῃ ὁ ἄντρας σου ὁ Χάγγαρτ τὸν Φίλιππα ;»

(Σιγή ! Ἀποφασίζει ὁ Ντεσφόσο, ποὺ μόλις εἶχε γυρίσει γεμάτος ταραχή :)

— Ἂς μιλήσῃ, εἶναι ἡ γυναῖκα του.

— Ἐσὺ δὲν θὰ τὸ πιστέψῃς Ντεσφόσο, (ἐξακολουθεῖ ἡ Μαριὲτ μὲ τρυφερὸ καὶ λυπημένο χαμόγελο, ἀποτεινομένη στὸ γέρω-ψαρᾶ :) δὲν θὰ τὸ πιστέψῃς, Ντεσφόσο, πόσο ἐμεῖς οἱ γυναῖκες εἴμαστε παράξενα καὶ γελοῖα πλάσματα.

(Ἀποτείνεται πρὸς ὅλους μὲ τὸ ἴδιο χαμόγελο :)

— Δὲν θὰ πιστέψετε ποτές, πόσο ἐμεῖς οἱ γυναῖκες ἔχουμε περίεργες ἐπιθυμίες, πόσο πονηρές, μικρὲς καὶ κακιὲς σκέψεις. Γιατὶ εἶμαι ἐγὼ ποὺ κατάφερα τὸν ἄντρα μου νὰ σκοτώσῃ τὸν Φίλιππα. Ναί, ναί—ἐκεῖνος δὲν ἤθελε μὰ γὼ τὸν κατάφερα, ἔκλαιγα τόσο πολὺ καὶ τὸν φοβέριζα, ποὺ στὸ τέλος παραδέχτηκε. Γιατὶ οἱ ἄντρες πάντα παραδέχονται—δὲν εἶναι ἔτσι Ντεσφόσο ;

(Ὁ Χάγγαρτ, ζαρώνοντας τὰ φρύδια στὸ ἄκρο, μὲ ἀπορία βλέπει τὴν γυναῖκα του. Ἐκείνη ἐξακολουθεῖ, χωρὶς νὰ τὸν κοιτάζῃ, ὁλοένα μὲ τὸ ἴδιο χαμόγελο στὰ χείλια :)

— Θὰ ρωτήσετε: γιατὶ ζήτησα τὸ θάνατο τοῦ Φίλιππα; Ναί, ναί,—θὰ τὸ ρωτήσετε, τὸ ξέρω. Γιατὶ ποτὲς δὲν μοῦκανε κανένα κακό, αὐτὸς ὁ φτωχὸς Φίλιππας, δὲν εἶναι ἀλήθεια ; Λοιπὸν, θὰ σᾶς τὸ πῶ : ἦταν ἀρραβωνιαστικός μου. Δὲν ξέρω ἂν θὰ μὲ καταλάβετε: Ἐσὺ γέρω Ντεσφόσο, —ἐσὺ δὲ θὰ σκότωνες ποτές σου ἕνα κορίτσι; ποὺ τὄχες κάποτε φιλήσει ; Καὶ βέβαια, ὄχι. Μά, ἐμεῖς οἱ γυναῖκες, εἴμαστε τόσο παράξενα πλάσματα—ποὺ δὲν μπορεῖτε νὰ τὸ φαντασθεῖτε οὔτε, τόσο παράξενα, σκοτεινὰ καὶ γελοῖα πλάσματα εἴμαστε. Ὁ Φίλιππας εἶταν ἀρραβωνιαστικός μου καὶ μὲ φιλοῦσε .....

(Σκουπίζει τὸ στόμα κι' ἐξακολουθεῖ μὲ γέλοιο :)

— Νά, καὶ τώρα ἀκόμα σκουπίζω τὸ στόμα μου. Τί εἴδατε ὅλοι σᾶς, πὼς τὸ σκούπησα τὸ στόμα μου ; Θέλω νὰ σβύσω ἀπὸ πάνω τὰ φιλιὰ τοῦ Φίλιππα. Γελᾶτε ; Μὰ ρώτησε τὴ γυναίκα σου Ντεσφόσο, ἂν ποθῇ τὴ ζωὴ κεινοῦ ποὺ τὴν ἔχει φιλήσει πρὶν ἀπὸ σένα ; Ρώτησε ὅλες τὶς γυναῖκες π' ἀγαποῦν, καὶ τὶς γρηὲς ἀκόμη—καὶ τὶς γρηές! Στὴν ἀγάπη δὲ γερνᾶμε ποτές. Ἔτσι ἔχουμε πλαστεῖ ἐμεῖς οἱ γυναῖκες.

(Ὁ Χάγγαρτ σχεδὸν τὴν πιστεύει. Κάνοντας ἕνα βῆμα μπρός, ρωτάει :)

— Ἐσὺ μὲ κατάφερες ; Ἴσως νἆναι ἀλήθεια αὐτὸ Μαριέτ : δὲν θυμοῦμαι.

— Τ' ἀκοῦτε, τῶχε ξεχάσει. Φῦγε ἀπὸ δῶ, Γάρτ : μπορεῖς νὰ πῇς ἀκόμη πὼς τῶχες σκεφτεῖ μονάχος σου; Νά, τί εἶσαστε ἐσεῖς οἱ ἄντρες, ὅλα τὰ ξεχνᾶτε. Ἴσως θὰ πῇς ἀκόμη πὼς ἐγώ.....

— Μαριέτ ! (λέγει ἀπειλητικὰ ὁ Χάγγαρτ).

(Ἡ Μαριὲτ χλωμὴ καὶ μὲ πόνο βλέποντας τἄγρια μάτια του ποὺ στρογγύλεψαν ξαφνικά, ἐξακολουθεῖ ὡς τότε μὲ τὸ ἴδιο πάντα χαμόγελο :)

— Φῦγε ἀπὸ δῶ, Γάρτ ! Ἴσως θὰ πῇς ἀκόμη, πὼς ἐγώ .... ἴσως θὰ πῇς ἀκόμη, πὼς γύρευα νὰ σὲ πείσω νὰ μὴ τὸ κάνῃς αὐτό ; Θά.... θᾶτανε.... πολὺ ἀστεῖο.....

ΧΑΓΓΑΡΤ. Ὄχι, θὰ τὸ πῶ. Λὲς ψέμματα Μαριέτ. Ὅ,τι κι' ἐγώ, ὁ Χάγγαρτ, γιὰ φανταστεῖτε το, ἄνθρωποι—ὡς κι' ἐγὼ τὸ πίστεψα, τόσο τεχνικὰ ψεύδεται αὐτὴ ἡ γυναῖκα.

ΜΑΡΙΕΤ. Φῦγε .. ἀπὸ δῶ ... Χάγγαρτ...

ΧΑΓΓΑΡΤ. Γελᾶς ἀκόμη ; Ἀββᾶ δὲν θέλω πιὰ νἆναι ἄντρας τῆς θυγατέρας σου : Λέει ψέμματα.

ΑΒΒΑΣ. Εἶσαι χειρότερος ἀπ' τὸ διάβολο Γάρτ ! Νά, τί ἔχω νὰ σοῦ πῶ—εἶσαι χειρότερος κι' ἀπ' τὸ διάβολο Γάρτ !

ΧΑΓΓΑΡΤ. Μὰ τί τρελλοὶ ἄνθρωποι ποὺ εἶστε ! Δὲν σᾶς καταλαβαίνω, δὲν ξέρω πιὰ πῶς νὰ φερθῶ μαζύ σας : νὰ γελάσω ; νὰ θυμώσω ; νὰ κλάψω; Σὰ θέλετε νὰ μ' ἀφήσετε ἐλεύτερο—γιατὶ λοιπὸν δὲν τὸ κάνετε ; Λυπόσαστε τὸν Φίλιππα,—ἔ, σκοτώστε με, γιατὶ σᾶς τἄχω πεῖ πολλά ἐγὼ τὸ σκότωσα αὐτὸ τὸ παιδάριο. Σάμπως ἐγὼ συζήτησε μαζύ σας ; Μὰ σεῖς κάθεστε καὶ κάνετε γκριμάτσες, σὰ τὸ μαϊμοῦδες, ποὺ βρήκανε μιὰ μπανάνα—ἢ μήπως κι' αὐτὸ εἶναι ἕνα παιχνίδι τοῦ τόπου σας ; Τότε μάθετέ το, δὲν θέλω νὰ παίξω. Καὶ σὺ ἀββᾶ, εἶσαι ὅλως διόλου σὰν τὸ ταχυδαχτυλουργὸ στὸ μπαζάρι : καὶ στὸ ἕνα χέρι κρατᾶς τὴν ἀλήθεια, καὶ στ' ἄλλο χέρι πάλι τὴν ἀλήθεια, κι' ὅλα κάνεις θαύματα. Καὶ τώρα ἄρχισε κι' αὐτὴ νὰ λέγ ψέμματα—τόσο καλά, ποὺ πιάνετε ἡ καρδιά σου, ἀπὸ τὴν πίστη Μὰ πάρα πολὺ καλὰ πιά ! (Πικρογελᾶ).

ΜΑΡΙΕΤ. Συχώρησέ με, Γάρτ.

ΧΑΓΓΑΡΤ. Τὴν ὥρα ποὺ ἤθελα νὰ σκοτώσω, κρεμότανε στὸ χέρι μου, σὰ πέτρα βαρειά, καὶ τώρα λέει—ἐγὼ τὸν σκότωσα. Κλέβει ἀπὸ μένα τὸ φόνο, δὲν ξέρετε, πὼς κι' αὐτὸν ἀκόμη πρέπει νὰ τὸν κερδίσει κανείς. Μὰ τί ἄγριοι ποὺ εἶναι οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου σας !

ΜΑΡΙΕΤ. Αὐτοὺς θέλησα νὰ γελάσω, Γάρτ, μὰ ὄχι σένα. Ἐσένα θέλησα μοναχὰ νὰ σώσω.

ΧΑΓΓΑΡΤ. Ὁ πατέρας μου ἔλεγε : «Ἔ, Νόνη, πρόσεξε. Ἕνας νόμος καὶ μιὰ ἀλήθεια ὑπάρχει γιὰ ὅλους : καὶ γιὰ τὸν ἥλιο, καὶ γιὰ τὸν ἀγέρα, καὶ γιὰ τὸ θεριὸ—καὶ μόνον ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἄλλην ἀλήθεια. Νὰν τὴ φοβᾶσαι τὴν ἀνθρώπινη ἀλήθεια, Νόνη !» ἔτσι μοῦ ἔλεγε ὁ πατέρας μου. Ἴσως αὐτὴ νἆναι καὶ ἡ δικιά σας ἀλήθεια ; Τότε δὲν τὴν φοβοῦμαι, μὰ νοιώθω πολὺ πίκρα καὶ πολὺ πόνο. Μαριέτ, ἂν ἀκόνιζες τὸ μαχαῖρι καὶ μοῦλεγες: σῦρε, καὶ σκότωσε κεῖνον—ἴσως καὶ νὰ μὴ μοῦκανε ὄρεξη νὰ σκοτώσω. Γιὰ ποιὸ λόγο νὰ κόβῃ κανεὶς ἕνα ξερὸ δεντρί;—θἄλεγα τότες ἐγώ: Μὰ τώρα πιὰ—ἀντίο Μαριέτ! Ἐμπρὸς—δέστε με καὶ πηγαίνετέ με στὴ χώρα.

(Περιμένει περήφανος, ἀλλὰ κανεὶς δὲν τὸν πλησιάζει. Ἡ Μαριὲτ ἔρριξε τὸ κεφάλι ἐπάνω στὰ χέρια, οἱ ὦμοι της τινάζονται. Βυθίστηκε σὲ σκέψεις καὶ ὁ Ἀββᾶς, χαμηλώνοντας τὴν μεγάλη κεφαλή του. Ὁ Ντεσφόσο κάτι ψυθιρίζει ζωηρὰ μὲ τοὺς ψαράδες. Ὁ Χόρρε κάνει ἕνα βῆμα μπρὸς καὶ μιλάει ρίχνοντας λοξὲς ματιὲς στὸ Χάγγαρτ:)

— Κουβέντιασα λίγο μαζύ τους, Νόνη, τί νὰ σοῦ πῶ, εἶναι καλὰ παλληκάρια Νόνη. Μοναχὰ κάπως ὁ παπᾶς.... μὰ κι' αὐτὸς εἶναι καλὸς ἄνθρωπος—σωστὰ Νόνη ; Μὰ μὴν μ' ἀγριοκοιτάζεις ἔτσι, γιατὶ θὰν τὰ κάμω θάλασσα ! Νὰ λοιπὸν τί τρέχει, ἀγαθοὶ ἄνθρωποι : ἐγὼ καὶ τοῦτος ἐδῶ ὁ Χάγγαρτ, οἰκονομήσαμε λιγουλάκια χρηματάκια, ἕνα τόσο δὰ βαρελάκι μὲ χρυσάφι. Ἐμᾶς δὲν μᾶς χρειάζεται, ἔ Νόνη ; Ἴσως τὸ κρατήσετε σεῖς ; ἔ ; Τί λὲς καὶ σύ : νὰν τοὺς δώσουμε τὸ χρυσάφι Νόνη; Νά τα πάλι, τὰ μπέρδεψα.

(Νεύει πονηρὰ μισοκλείνοντας τὸ μάτι στὴ Μαριὲτ ποὺ σήκωσε στὸ ἀναμεταξὺ τὸ κεφάλι).

ΑΒΒΑΣ. Τί φλυαρεῖς ἐκεῖ, μούρη ;

ΧΟΡΡΕ. Σάμπως καλὰ πάει, Νόνη, στρώνει λίγο-λίγο. Ἕνα μοναχά: ποῦ νὰν τῶχουμε κρύψῃ τὸ βαρέλι ; Δὲν θυμᾶσαι Νόνη ;— γιατὶ σάμπως τὸ ξέχασα κ' ἐγώ. Αὐτὸ λένε πὼς τὸ παθαίνει κανεὶς ἀπ' τὸ ντζίν : τὸ μνημονικό, λένε, πὼς ἀδυνατίζει ἀπ' τὸ ντζίν, καλοί μου ἄνθρωποι. Εἶμαι μπεκρῆς ἐγώ, αὐτὸ εἶναι σωστό.

ΑΒΒΑΣ. Ἂν δὲν τἄβγαλες αὐτὰ μὲ τὸ νοῦ σου, τότε νὰ σοῦ κάτσῃ στὸ λαιμὸ τὸ χρυσάφι σου, σκύλλε !

ΧΑΓΓΑΡΤ. Χόρρε !

ΧΟΡΡΕ. Ἕτοιμος.

ΧΑΓΓΑΡΤ. Αὔριο θὰ σοῦ δώσουν ἑκατὸ ραβδισμούς. Ἀββᾶ, διάταξε αὔριο νὰ τοῦ δώσουν ἑκατὸ ραβδισμούς !

ΑΒΒΑΣ. Μὲ μεγάλη εὐχαρίστησῃ, γιέ μου. Μὲ μεγάλη εὐχαρίστησῃ.

(Οἱ κινήσεις τῶν ψαράδων ἐξακολουθοῦν νἆναι ἔτσι ἀργὲς καὶ σάμπως νωθρές, ὡς τόσο κάτι καινούργιο ξεφεύγει στὸ τρόπο μὲ τὸ ὁποῖο ρουφᾶνε μὲ δύναμῃ τὶς πίππες τους, στὸ ἐλαφρὸ τρεμούλιασμα τῶν ἡλιοκαμμένων καὶ ζαρωμένων χεριῶν. Μερικοὶ σηκώθηκαν καὶ βλέπουν σάμπως ἀδιάφοροι ἀπὸ τὸ παράθυρο).

— Ὅλο καὶ ζυγώνει ἡ ὁμίχλη (λέγει ἕνας, κοιτάζοντας ἀπὸ τὸ παράθυρο). Τ' ἄκουσες, τί εἶπα γιὰ τὴν ὁμίχλη;

— Καιρὸς πιὰ γιὰ ὕπνο. Ἐγὼ λέγω—καιρὸς πιὰ γιὰ ὕπνο !

ΝΤΕΣΦΟΣΟ. (προσεχτικά). Δὲν εἶναι ἔτσι ὅπως τὸ λές, Ἀββᾶ. Σάμπως δὲν τὰ λὲς καὶ πολὺ ὅπως θἄπρεπε Ἀββᾶ: Τοῦτοι ἐδῶ κάπως ἀλλοιώτικα τὸ καταλαβαίνουν.... ἐγὼ δὰ δὲν λέγω τίποτε παρόμοιο, μιλάω μοναχὰ γι' αὐτοὺς ἐδῶ. Τί λὲς Θωμᾶ ;

ΘΩΜΑΣ. Πρέπει νὰ κοιμηθοῦμε, λέω γώ. Σάμπως δὲν εἶναι ἀλήθεια, πὼς εἶναι καιρὸς πιὰ νὰ κοιμηθοῦμε ;

ΜΑΡΙΕΤ. (σιγὰ) Κάτσε Γάρτ. Κουράστηκες ἀπόψε. Δὲν ἀποκρίνεσαι ;

ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ ΨΑΡΑΣ Στὸ τόπο μας, ἄκουσα νὰ λένε πὼς ἦταν μιὰ τέτοια συνήθεια: γιὰ τὸ σκοτωμένο πλήρωναν πρόστιμο. Δὲν τ' ἄκουσες καμιὰ φορὰ Ντεσφόρο ;

(Κάτινος φωνή :)

— Ὁ Φίλιππας εἶναι ὁ σκοτωμένος. Εἶναι σκοτωμένος πιὰ ὁ Φίλιππας, τ' ἄκουσες, γείτονα ; Ποιὸς θὰν τὴ ζῇ τὴ μάνα του ;

— Ἐγὼ δὲν προφταίνω γιὰ τοὺς δικούς μου ! Καὶ ἡ ὁμίχλη ὅλο καὶ ζυγώνει, γείτονα.

ΝΤΕΣΦΟΣΟ. Ἄκουσες Ἀββᾶ, ἂν εἴπαμε ποτέ : ὁ Γάρτ εἶναι κακὸς ἄνθρωπος, ὁ Γάρτ εἶναι ἕνας ξεροκέφαλος, ἕνας κατεργάρης τῆς χώρας; Ὄχι, ἐμεῖς εἴπαμε : αὐτὸ δὲν γίνηκε ποτὲ στὸ τόπο μας.

(Ἀποφασιστικὲς φωνὲς)

— Ὁ Γάρτ εἶναι καλὸς ἄνθρωπος ! Ὁ ἄγριος Γάρτ εἶναι καλὸς ἄνθρωπος.

ΝΤΕΣΦΟΣΟ. Γιατί κι' ἂν ψάξουμε σ' ὅλη τὴ παραλία, Ἀββᾶ, δὲν θὰ βροῦμε μήτε ἕνα γερὸ καράβι. Καὶ στὸ δικό μου πιὰ ἄρχισε νὰ λυώνῃ ἡ πίσσα. Μὰ κι' ἡ ἐκκλησία—σάμπως τέτοια εἶναι μιὰ καλὴ ἐκκλησία ; Αὐτὰ δὲν τὰ λέγω ἐγώ, μὰ ἔτσι βγαίνει, δὲν μπορεῖς νὰ κάμῃς τίποτε μ' αὐτὸ Ἀββᾶ.

ΧΑΓΓΑΡΤ. Τ' ἀκοῦς γυναῖκα ;

ΜΑΡΙΕΤ. Ναί τ' ἀκούω.

ΧΑΓΓΑΡΤ. Γιατὶ δὲν τοὺς φτύνεις στὰ μούτρα ;

ΜΑΡΙΕΤ. Δὲν μπορῶ. Σ' ἀγαπῶ Χάγγαρτ. Δέκα μοναχὰ εἶναι ἄραγε οἱ ἐντολὲς τοῦ Κυρίου ; Ὄχι, ὑπάρχει κι' ἄλλη μιά : σ' ἀγαπῶ, Χάγγαρτ.

ΧΑΓΓΑΡΤ. Τί θλιβερὰ ὄνειρα ποὺ εἶναι στὸ τόπος σας!

(Ὁ Ἀββᾶς σηκώνεται καὶ πλησιάζει τοὺς ψαράδες:)

— Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε. Τί λὲς γιὰ τὴν ἐκκλησιά, γεροντάκο; Κάτι πολὺ περίεργο εἶπες γιὰ τὴν ἐκκλησιά, ἢ μήπως παράκουσα ;

(Ρίχνει μιὰ γοργὴ ματιὰ στὴ Μαριὲτ καὶ στὸ Χάγγαρτ).

— Μὰ δὲν εἶναι μοναχὰ ἡ ἐκκλησιά, Ἀββᾶ. Εἴμαστε τέσσερις γέροι, ὁ Λεγκράν, ὁ Στόφφε, ὁ Πουασσάρ, ὁ Κορνιοῦ, καὶ ἑφτὰ γρηές... Μήπως εἶπα πὼς δὲν θὰν τοὺς θρέφουμε πιά ; Καὶ βέβαια θὰν τοὺς βοηθᾶμε, ὡς τόσο θυμώνεις δὲν θυμώνεις, πατέρα,—μὰ εἶναι κοπιαστικό ! Τὸ γνω-

ρίζεις κι' ὁ ἴδιος Ἀββᾶ, πῶς τὰ ποδάρια μου δὲν λυγᾶνε δὰ ἀπ' τὸ χορό.

— Κι' ἐγὼ εἶμαι γέρος! (ψευδίζοντας, ἀρχίζει ὁ γέρο-Ρικκέ, μὰ ξαφνικὰ πετάει μὲ ὀργὴ τὸ σκοῦφο του χάμω:) Ναί, γέρος δὲν θέλω πιά, αὐτὸ εἶναι ὅλο. Δουλειὰ ὡς τώρα, μὰ τώρα πιὰ δὲν θέλω, αὐτὸ εἶναι ὅλο! Δὲν θέλω!

(Βγαίνει, χειρονομῶντας. Ὅλοι συνοδεύουν μὲ βλέμματα συμπαθείας τὴ γυρτή, οἰχτρὴ γεροντικὴ πλάτη, τὶς λευκὲς τοῦφες τῶν μαλλιῶν. Καὶ ξαναβλέπουν τὸν Ντεσφόσο, τὸ στόμα του, ἀπ' ὅπου βγαίνουν τὰ λόγια του. Μιὰ φωνή:)

— Νά, κι' ὁ Ρικκὲ δὲν θέλει πιά!

(Ὅλοι γελοῦν σιγὰ καὶ βιασμένα).

— Ἔ, θὰν τὸν ξαποστείλουμε τὸ Γάρτ στὴ χώρα, καὶ ὕστερα; (ἐξακολουθεῖ ὁ Ντεσφόσο, χωρὶς ν' ἀτενίζῃ τὸν Χάγγαρτ). Ἔ καὶ θὰν τὸν κρεμάσουνε οἱ ἄνθρωποι τῆς χώρας—καὶ ὕστερα; Καὶ τὸ ὕστερα θἄναι, πῶς θὰ λείψῃ ἀκόμη ἕνας ἄνθρωπος, θὰ λείψῃ ἕνας ψαρᾶς, δὲν θἄχῃς πιὰ γιὸ καὶ ἡ Μαριὲτ ἄντρα, καὶ τὸ παιδάκι πατέρα. Σάμπως εἶναι εὐχάριστο αὐτό;

— Ἔτσι, ἔτσι! (νεύει ἐπιδοκιμαστικὰ ὁ Ἀββᾶ:) Κεφάλι ποὺ τῶχεις μιὰ φορὰ βρὲ Ντεσφόσο!

ΧΑΓΓΑΡΤ. Τοὺς ἀκοῦς Ἀββᾶ;

ΑΒΒΑΣ. Ναὶ τοὺς ἀκούω, Χάγγαρτ. Μὰ καὶ σὺ θἄπρεπε νὰν τοὺς ἀκούσῃς. Καὶ ὁ διάβολος ἔχει περηφάνεια καὶ πιότερη ἀπ' τὴ δική σου, ὡς τόσο εἶνε μοναχὰ διάβολος καὶ τίποτα παραπάνω.

(Ὁ Ντεσφόσο ἐπιβεβαιώνει)

— Τί τὴν θὲς τὴν περιφάνεια; Περηφάνεια δὲν χρειάζεται.

(Στρέφει πρὸς τὸ Χάγγαρτ—δίχως ἀκόμη νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια. Ὕστερα τὰ ὑψώνει καὶ ρωτᾷ:)

— Γάρτ! Κανέναν ἄλλον δὲν ἔχεις νὰ σκοτώσῃς; Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Φίλιππα—δὲν θέλεις κανενὸς ἄλλου τὴ ζωή;

— Ὄχι.

— Πάει νὰ πῇ, μόνον τὸ Φίλιππα, καὶ κανέναν ἄλλον Τ' ἀκούσατε: μόνον τὸν Φίλιππα, καὶ κανέναν ἄλλον. Τ' ἀκούσατε: μόνον τὸν Φίλιππα, καὶ κανέναν ἄλλο. Καὶ κάτι ἀκόμη Γάρτ, μήπως θέλεις νὰ διώξουμε τοῦτον ἐδῶ τὸν Χόρρε: Ἐμεῖς θὰν τὸ ἐπιθυμούσαμε αὐτό. Ποιὸς τὸν ξέρει, μοναχὰ ποὺ οἱ ἄνθρωποι λένε, πῶς ὅλα γίνηκαν ἐξ αἰτίας του.

(Φωνές:)

— Ἐξ αἰτίας του. Διῶξτονε Γάρτ! Ἐκεῖ θἄναι πιὸ καλὰ γι' αὐτόνε..

(Ὁ Ἀββᾶς τοὺς ἐνισχύει.)

— Σωστά!

— Νά τα μας καὶ σὺ τώρα, παπά! (λέγει ὁ Χόρρε σκυθρωπά).

(Ὁ Χάγγαρτ βλέπει μ' ἕνα ἐλαφρὸ χαμόγελο τὸ θυμωμένο κι' ἀγριεμμένο πρόσωπό του καὶ συγκατανεύει:)

— Σάμπως κι' ἐγὼ τὸ θέλω λίγο. Ἂς φύγει.

— Τὸ λοιπὸν ἄκου, Ἀββᾶ.... (λέγει ὁ Ντεσφόσο, στρέφοντας:) Ὥστε πάει νὰ πῇ κάναμε τὴν κρίση μας σύμφωνα μὲ τὴ συνείδηση ποὔχωμε: νὰ πάρουμε τὰ λεφτά, δὲν λέγω σωστά;

(Γενικὴ κραυγὴ γιὰ ὅλους:)

— Σωστά.

ΝΤΕΣΦΟΣΟ. Ἐμπρός, ναύτη, ποῦν' τὰ λεφτά;

ΧΟΡΡΕ. Καπετάνιε;

ΧΑΓΓΑΡΤ. Δῶστα.

ΧΟΡΡΕ. (βάνουσα). Ἔ, πρῶτα φέρτε δῶ τὸ μαχαῖρι καὶ τὴν πίππα! Ποιὸς ἀπὸ σᾶς εἶναι ὁ ἀνώτερός, ἐσύ; Ἄκου λοιπόν: πᾶρτε μαζύ σας λοστοὺς καὶ φτιάρια καὶ σῦρτε κατὰ τὸ παλάτι. Τὸν ξέρεις τὸν πύργο, ποὺ γκρεμίστηκε ὁ καταραμένος; Θὰ ζυγώσῃς κεῖ σιμὰ καὶ....

(Κάθεται ἀνακούκουρδα καὶ μὲ τὸ στραβισμένο του δάχτυλο χαράζει ἐπάνω στὸ δάπεδο τὸ σχέδιο τοῦ χάρτου. Ὅλοι βλέπουν σκύβοντας προσεχτικά, μόνον ὁ Ἀββᾶς ἔχει προσηλωθεῖ σκυθρωπὸς στὸ παράθυρο, πίσω ἀπ' τὸ ὁποῖο ὁλοένα ἐξακολουθεῖ νὰ φαίνεται ἡ μολυβένια καὶ βαρειὰ ὁμίχλη τῆς θάλασσας. Ὁ Χάγγαρτ ψιθυρίζει ἀνταριασμένος:)

— Ἂς μὲ σκότωνες καλύτερα, Μαριέτ, ὅταν εἶχα σκοτώσει τὸν Φίλιππα. Μὰ τώρα πιὰ μ' ἔχει κρύψει ὁ πατέρας μου—ποῦ ἄραγε θἄναι τὸ τέλος τῆς θλίψης μου, Μαριέτ! Ἐκεῖ ὅπου εἶνε τὸ τέλος τοῦ κόσμου; Καὶ ποῦ εἶνε τὸ τέλος τοῦ κόσμου; Θέλεις νὰ τὴν πάρῃς ἐσὺ τὴ θλίψη μου, Μαριέτ;

— Θέλω, Χάγγαρτ.

— Ὄχι, ἐσὺ εἶσαι γυναῖκα.

— Γιατί μὲ βασανίζεις Γάρτ; Τί εἶναι αὐτὸ τὸ κακὸ ποὔκανα, γιὰ νὰ μὲ τυραννᾶς ἔτσι. Σ' ἀγαπῶ.

— Εἶπες ψέμματα.

— Ἦταν ἡ γλῶσσα μου ποὺ ἔλεγε ψέμματα. Σ'ἀγαπῶ.

— Τὸ φεῖδι ἔχει διπλῆ ψκλιδωτὴ γλῶσσα, ὡς τόσο ρώτησέ το τί θέλει—κι' αὐτὸ θὰ σοῦ πῇ τὴν ἀλήθεια. Ἦταν ἡ καρδιά σου ποὺ ἔλεγε ψέμματα. Μήπως ἐσένανε, κοριτσάκι, ἀπάντησα τότε στὸ δρόμο; Καὶ εἶσαι σὺ ποὺ μοῦπες καλησπέρα. Πόσο μ' εἶχες γελάσει.

ΝΤΕΣΦΟΣΟ. (δυνατά). Ἔ λοιπὸν Ἀββᾶ; Θὲ νἄρθῃς καὶ σὺ μαζύ μας, δὲν εἶναι ἔτσι πατέρα; Μὴν τυχὸν καὶ συμβεῖ τίποτε κακό. Σωστὰ δὲν λέγω;

ΑΒΒΑΣ. (εὔθυμα) Καὶ βέβαια, καὶ βέβαια παιδιά μου. Κι' ἐγώ, μαζύ σας—γιατὶ ποιὸς ἄλλος ἀπὸ μένα θὰ φροντίσῃ γιὰ τὴν ἐκκλησιά: σὰν τί ἐκκλησιὰ σᾶς πρέπει. Ὤχ, δύσκολα τὰ βρίσκει κανεὶς μὲ σᾶς ἄνθρωποι!

(Οἱ ψαράδες βγαίνουν ὁ ἕνας πίσω ἀπ' τὸν ἄλλον πολὺ ἀργὰ—φροντίζουν ν' ἀργοποροῦν.)

— Κι' ἡ θάλασσα ὅλο ζυγώνει (λέγει ἕνας). Ἀκούγεται πιά!

— Ναί, ναί, ἡ θάλασσα ὅλο καὶ ζυγώνει! Γιὰ πές μου κατάλαβες καλὰ τί μᾶς εἶπε.

(Ἀλλ' ὅσο λιγώτεροι μένουν, τόσο πιὸ βιαστικὴ γίνεται ἡ κίνηση. Μερικοὶ ἀποχαιρετοῦν εὐγενικὰ τὸν Χάγγαρτ).

— Γειά σου, Χάγγαρτ.

— Σκέφτομαι ποὺ λὲς Χάγγαρτ, τί εἶδος ἐκκλησιὰ μᾶς χρειάζεται. Αὐτὴ καθὼς φαίνεται, δὲν μᾶς κάνει. Ἑκατὸ χρόνια προσεύχονταν, τώρα δὲν εἶναι καλή, ἔτσι λένε. Ἔ,

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ = = = = = = = = = = = =
ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ = = =
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 37 = = = = = = =

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΔΡΧ. 10.—
» » ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ » 5.—
ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΛΕΠΤΑ 75

Γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ ἀνάλογα ἀφοῦ ὑπολογιστεῖ καὶ τὸ γραμματόσημο.

τί νὰ γείνῃ, χρειάζεται πάει νὰ πῇ ἄλλη, καλύτερη. Μὰ σὰν τί εἶδος; Πάπα-κατεργάρη, πάπα-κατεργάρη. Μὰ κι' ἐγὼ εἶμαι κατεργάρης. Δὲν σοῦ φαίνεται, Γάρτ, πῶς κι' ἐγὼ εἶμαι λίγο κατεργάρης; Τώρα ἔρχομαι, παιδιά μου, πίσω ἀπὸ σᾶς. Πάπα-κατεργάρη.....

(Στὴν πόρτα μικρὸς συνωστισμός. Ὁ Ἀββᾶς παρακολουθεῖ μὲ τὸ βλέμμα τὸν τελευταῖο καὶ φωνάζει γεμᾶτος ὀργή:)

— Ἔ, σὺ Χάγγαρτ, φονιά! Τί ἔχεις καὶ χαμογελᾶς ἐκεῖ;—πῶς τολμᾶς νὰ τοὺς περιφρονῇς ἔτσι. Εἶναι τὰ παιδιά μου. Ἐργάζουνταν ὅλη τους τὴ ζωὴ—εἶδες τὰ χέρια τους, τὴ πλάτη τους; Ἂν δὲν τἄχες δεῖ, εἶσαι κουτός! Ἔχουν ἀποκάμει πιά. Θέλουν νὰ ξεκουραστοῦν. Ἂς ξεκουραστοῦν λοιπόν, ἔστω καὶ πάνω στὸ αἷμα αὐτουνοῦ, ποὺ σὺ ἔσφαξες. Θὰν τοὺς δίνω λίγο-λίγο καὶ τὰ ἐπίλοιπα θὰν τὰ πετάξω στὴ θάλασσα—τἀκοῦς Χάγγαρτ;

— Τ' ἀκούω, παπᾶ.

(Ὁ Ἀββᾶς ἀναφωνεῖ, ὑψώνοντας τὸ χέρι:)

— Κύριε! Γιατὶ λοιπὸν μοῦδωσες τέτοια καρδιά, ποὺ μπορεῖ νὰ πονάῃ καὶ τὸν σκοτωμένο καὶ τὸ φονιᾶ; Γάρτ, πήγαινε στὸ σπῆτι. Πήγαινέ τον σπῆτι, Μαριέτ,—καὶ πλῦνε του τὰ χέρια!

— Σὲ ποιὸν τὰ λὲς αὐτὰ τὰ ψέμματα, παπᾶ, (ρωτᾷ ἀργὰ ὁ Χάγγαρτ:) Στὸ Θεὸ ἢ στὸ διάβολο; Στὸν ἑαυτό σου, ἢ στοὺς ἀνθρώπους; Ἢ σ' ὅλους;

(Γελάει πικρά).

— Ἔ, Γάρτ! Εἶσαι μεθυσμένος ἀπὸ αἷμα.

— Ἀρὲ σὺ ἀπὸ τί;

(Στέκουν ὁ ἕνας μπρὸς στὸν ἄλλον. Ἡ Μαριὲτ φωνάζει γεμάτη ὀργή, μπαίνοντας μεταξύ τους:)

— Ἀστροπελέκι νὰ σᾶς κάψῃ καὶ τοὺς δυό, αὐτὸ παρακαλάω τὸν Θεό! Ἀστροπελέκι νὰ σᾶς κάψῃ! Τί τῆς κάνατε τῆς φτωχῆς καρδιᾶς μου; Τὴν ξεσκίσατε μὲ τὰ δόντια, σὰν τ' ἀχόρταγα σκυλιά. Σὰν ἤπιες λίγο αἷμα Γάρτ,—πιὲς καὶ τὸ δικό μου λοιπόν. Γιατὶ ποτὲς σου δὲν θὰ χορτάσῃς, ἀλήθεια Γάρτ;

— Ἔλα, ἔλα (λέει καθησυχαστικὰ ὁ Ἀββᾶς:) πήγαινέ τον σπῆτι Μαριέτ. Ἄμε στὸ σπῆτι, Γάρτ—καὶ κοιμήσου καλὰ καλά. (Βγαίνει ἡ Μαριέτ, τραβιέται στὴν πόρτα καὶ σταματάει.)

— Γάρτ! Πηγαίνω στὸ μικρούλη Νόνη.

— Πήγαινε.

— Ἔρχεσαι μαζύ μου;

— Ναί! Ὄχι. Ὕστερα.

— Πηγαίνω στὸ μικρούλη Νόνη. Τί νὰν τοῦ πῶ γιὰ τὸν πατέρα του, ἄμα ξυπνήσῃ;

(Ὁ Χάγγαρτ σωπαίνει. Μπαίνει ὁ Χόρρε καὶ σταματάει μὲ δισταγμὸ στὸ κατῶφλι. Ἡ Μαριὲτ τὸν ἀναμετράει μὲ μιὰ περιφρονητικὴ ματιὰ καὶ βγαίνει. Σιγή)

ΧΑΓΓΑΡΤ. Χόρρε!

ΧΟΡΡΕ. Ἕτοιμος.

ΧΑΓΓΑΡΤ. Ντζίν!

ΧΟΡΡΕ. Ἕτοιμο, Νόνη. Πιές, ἀγοράκι μου, μὰ ὄχι ὅλο μονομιᾶς, ὄχι ὅλο μονομιᾶς, Νόνη!

(Ὁ Χάγγαρτ πίνει. Ὕστερα μὲ χαμόγελο ἐξετάζει τὴν κάμαρα).

— Κανείς.—Τὸν εἶδες, Χόρρε: Εἶναι ἐκεῖ, πίσω ἀπ' τὴν κουνουπιέρα. Γιὰ σκέψου, ναυτάκι μου: νάμας καὶ πάλι μόνοι μαζύ του.

— Δὲν πᾶς σπῆτι, Νόνη!

— Τώρα. Δόσμου ντζίν.

(Πίνει)

— Τί γίνηκαν οἱ ἄλλοι; Πήγανε;

— Τρέχοντας, Νόνη. Ἄμε στὸ σπῆτι, ἀγοράκι μου! Τρέχανε σὰν τὶς κατσίκες—ἔκανα τοῦ κόσμου τὰ γέλοια, Νόνη.

(Γελοῦν κι' οἱ δύο).

— Γιὰ φτάσε μου αὐτὸ τὸ παιχνιδάκι, Χόρρε. Ναί, ναί, τὸ καραβάκι! Ἐκεῖνος τῶχε φτιάξει, Χόρρε.

(Ἐξετάζει τὸ παιχνιδάκι).

— Δὲς μὲ τί τέχνη εἶναι καμωμένος ὁ φλόκος, Χόρρε. Μπράβο Φίλιππα!. Μὰ οἱ σκότες δὲν εἶναι καλές. Ὄχι Φίλιππα! Δὲν ἔχεις δεῖ πῶς ἁρματώνονται τ' ἀληθινὰ καράβια, ποὺ ρισκάρουν στὸν ὠκεανὸ καὶ τὰ δέρνουνε τ' ἀφρισμένα κύματα. Μ' αὐτὸ τὸ παιχνιδάκι ἄραγε, ἤθελες νὰ σβύσῃς τὴ μικρή σου δίψα—ἀνόητε!

(Πετάει τὸ καραβάκι καὶ σηκώνεται:)

— Χόρρε! Ναύκληρε!

— Ἕτοιμος.

— Κρᾶξε ἐκείνους. Ξρναπαίρνω τὴν ἀρχηγία, Χόρρε.

(Ὁ ναύτης χλωμιάζει κι' ἀναφωνεῖ μ' ἐνθουσιασμό:)

— Νόνη! Καπετάνιε. Τὰ γόνατά μου τρέμουνε. Δὲν θὰ φτάσω ποτές, θὰ πέσω στὸ δρόμο.

— Θὰ φτάσῃς. Ὡς τόσο πρέπει νὰ πάρουμε πίσω τὰ λεφτά μας, τί λὲς καὶ σύ, Χόρρε; Παίζαμε λιγάκι φτάνει πειὰ—ποιὰ εἶναι ἡ γνώμη σου Χόρρε;

(Γελᾶ. Καὶ σταυρώνοντας τὰ χέρια σὰ νὰ προσεύχεται τὸν ἀτενίζει ὁ ναύτης καὶ κλαίει.

(Στἄλλο τελειώνει)

Ἀπ' τὸ Ρωσσικό: ΑΘΗΝΑ Ι. ΣΑΡΑΝΤΙΔΗ

OTTO ERICH HARTLEBEN(*)

ΗΤΑΝ ΤΟ ΜΥΡΟ...

Ἦταν τὸ μύρο, ποὺ ἐξεχύναν τὰ μαλλιά σου,
Ποὺ μ' ἔζωνε σὰ μαγικὸ ἕνα νέφος!
— Συλλογισμένος κάθομουν στὴ βαθειὰ νύχτα
Καὶ οἱ σκέψεις μου τὸ μέτωπο μοῦ ἐκαῖγαν—
Καὶ ξάφνου σὰ νὰ μ' ἄγγιξε ἀπὸ πέρα
Μιὰ πνοὴ μακρυὰ λησμονημένων κόσμων — —
Τὸ χέρι ἄπλωσα τότε πρὸς ἐσένα!
Ἦταν τὸ μύρο, ποὺ ἐξεχύναν τὰ μαλλιά σου...

ΛΙΛΗ

...Σὰ γύρισα καὶ πάλι στὴν πατρίδα —
Ἄνοιξις ἦταν, τὰ διατσέντα ἀνθίζαν —
Νεκρὴ ἦταν πιὰ — ψυχροὶ καὶ ξένοι ἀνθρῶποι
Σ' ἕνα γυμνὸ τὴν εἶχαν φέρει τάφο. — —
Δὲν τὴν εὗρῆκα. Ἀργὰ γύρισα πίσω
Στὸ σπίτι της. Ἐκεῖ ἡ νοικοκυρά της
Μοῦπε γελώντας: «Θέ! πολλοὶ εἶναι ἀνθρῶποι!
Ἀμέσως ἐνοικιάστη ἡ κάμαρά της!
Τώρα ἔχω μιὰ ὅλη χάρη τραγουδίστρα
— ἀκόμα νέα — μὲ τόσα ποδαράκια!
Μὴ θέτε νὰ τὴ δῆτε;»
— —
Κ' ἔτσι ἔμαθα πὼς εἶχεν ἀποθάνει.
Στὰ μάτια της μπροστά, τὴν ὥρα ποὺ ἦταν
Ἀναίσθητη ἀπ' τὸν πόνο — οἱ ἀδερφές της
Μὲ λαιμαργία τῆς ἅρπαξαν τὸ βιός της:
Κάτι γραμμάτια, ροῦχα καὶ στολίδια,
Ποὺ ἐψάξανε καὶ βρῆκαν στὰ συρτάρια
Κ' ἐστοίβαξαν καλὰ σ' ἕνα πανέρι. —

Σήκωσε τότε τὸ χλωμὸ κεφάλι
Ἀπὸ τὸ μαξιλάρι, μὲ τὰ μαῦρα της,
Μεγάλα μάτια ἐκστατικὰ εἶδε γύρω
Καί.. χαμογέλασε...
— —
Θαρρῶ.. τὰ χαμογέλιο της πὼς βλέπω!

ΕΛΛΕΝ

Τὸ βαρύ μου κεφάλι στὴν ποδιά σου
Συλλογιζόταν τόσο, ποὺ ἐκουράστη.
Στὸ μέτωπο τὸ ἀναλαφρό σου χέρι
Μυΰβαλες ἁπαλά, καὶ ἀποκοιμήθης·
Καὶ κάποια μάγια, ἐνόμισα, μοῦ ἐγίνανε
Ἀπ' τ' ἄσπρα δάχτυλά σου: εἰρήνη ἐστάζαν
Μὲς στὸ μυαλό μου, καὶ σιγὰ—σιγὰ
Γαλήνη πρόσχαρη ὕπνου εἶδα νὰ φτάνῃ,
Κ' ἤμουν λαφρύς, σὰ νὰ κοιμόμουν θάνατο!

Σ' ΕΙΔΑ, ΦΙΛΕ...

«Σ' εἶδα, φίλε, στὸν κάμπο τὸ σπαρμένο.
Μονάχος· τὸ κεφάλι σου ἐξεχώριζε
Ἀπὸ τὰ στάχυα τὰ χρυσὰ στὸ δείλι.
Ἔσκυβες ὅμως κάτω κάπου κάπου,
Κι' ὅλο ἐχανόσουν πίσω ἀπὸ τὰ στάχυα:
Πές μου: στὸν κάμπο κάτω τί ζητοῦσες;»
— Φίλε, τὰ ψηλὰ στάχυα σ' ἐγελάσαν
Ἤμουν μόνος—μ' ἕνα μικρὸ κοράσι.
Ἔσκυβα πρὸς τὸ στόμα του ὁλοένα·
Γλυκοὺς ζητοῦσα κ' εὕρισκα καρπούς,
Ἐνῶ χρυσὰ τὰ στάχυα μᾶς σκεπάζαν.

Ο ΤΥΧΟΔΙΩΧΤΗΣ

Ἐδῶ ἡ στεριά. Τὴ βάρκα τότε πίσω
Καὶ πεῖτε στοὺς δικούς: δὲν πάω στὴ χώρα μου·
Ἢ θὰ μὲ δοῦνε βασιλιά, ἢ ποτέ τους.—
Τί στέκεστε καὶ χάσκετε; Μονάχον
Ἀφήστε με μὲ τὸ σπαθὶ καὶ τὸ ἄλογό μου—
Τὸ ἀσκέρι μου στὰ ξένα θὰ μαζέψω.—
Γειά σας!—Μακραίνω σήμερα ἀπ' τὸν πλάνο
Γυαλὸ—ζητάει τὸ μάτι μου τὰ κάστρα,
Στὰ τείχη τους δειλοὶ ποὺ στέκουν μόνο.
Γυρεύω στ' ἀνοιχτὰ ἐγὼ τὸν ἐχθρό μου.—

Τὰ πέταλα τοῦ ἀλόγου μου σὲ σάπια
Χτυπᾶν κουφάρια καὶ κρανία—γιὰ τρόμο
Τἄσπειρε ἡ Μοῖρα στοῦ βασίλειου τὸ κατώφλι;
Μαῦρε μου, σκόρπισέ τα, ἄνοιξε δρόμο:
Δὲν ἦταν σὰν καὶ μένα—γι' αὐτὸ πέσαν.

(Μετάφραση) ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

(*) Ὁ Χαρτλέμπεν εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πλέον ἐνδιαφέρουσες φυσιογνωμίες μέσα στὰ Γερμανικὰ Γράμματα. Πέθανε στὰ 1905 σὲ ἡλικία σαράντα ἐτῶν, ἀφήνοντας ὅμως πίσω του ἕνα ἔργο τεράστιο ὄχι μόνο σὲ ὄγκο, ἀλλὰ καὶ σημασία, γιατὶ ἦταν ἀπὸ κείνους ποὺ, τόσο στὸ δρᾶμα καὶ στὸ διήγημα ὅσο καὶ στὴν ποίηση, ἐτόλμησαν πρῶτοι νὰ κινήσουν τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν παραδομένων. Ἴσως τὸ ἄπλωμά του σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ εἴδη τοῦ λόγου δὲν παρουσιάζει τὸν Χαρτλέμπεν οὔτε δραματικὸ σὰν τὸν Χάουπτμαν οὔτε ποιητὴ σὰν τὸν Γκεόργκε, ὅμως ἔδειξε παντοῦ τὰ πραγματικὰ στοιχεῖα τοῦ ἀληθινοῦ καλλιτέχνη κι' ἂν ἕνας πρόωρος θάνατος δὲ σταματοῦσε μιὰ πνευματικὴ σταδιοδρομία τόσο πλούσια σὲ δράση, δὲν ξέρει βέβαια κανεὶς τί θὰ μποροῦσε νὰ δώσῃ ἀκόμα. Τὰ δημοσιευόμενα σήμερα τραγούδια του εἶναι τῆς τελευταίας δημιουργικῆς περιόδου του, ποὺ δὲν μπορεῖ, μὰ τὴν ἀλήθεια, νὰ πῇ κανείς, ἂν ὑπῆρξε κατὰ πολὺ εὐτυχέστερη ἀπὸ τὴν πρώτη του, ὅταν ὁ Χαρτλέμπεν ἔκρουε στὴν ἀρχαϊκὴ τότε λύρα του ἁπαλοὺς καὶ γλυκεῖς ἐλεγειακοὺς τόνους. Πάντως δὲ θᾶταν ἄσκοπο νὰ σημειωθῇ, πὼς ὁ Χαρτλέμπεν, ἴσως πολὺ λίγο γνωστὸς ἂν μὴ ἄγνωστος ὅλως διόλου στὸν τόπο μας, δὲν ἔχει μικρότερη σημασία ὡς ποιητὴς ἀπὸ τὸ Ριχάρδο Νέμελ, ποὺ μιὰ ἀβίσιμη φήμη κ' ἕνα τυχαῖο γεγονός, νὰ βγοῦν δηλαδὴ τραγούδια του μεταφρασμένα στὴ γλῶσσα μας σὲ ἰδιαίτερον τόμο, τὸν παρουσίασαν στὴν Ἑλλάδα ὡς τὴ μεγαλύτερη ποιητικὴ φυσιογνωμία τῆς σύγχρονης Γερμανίας.

Σημ. τοῦ Μετ.

ΑΠΟ ΤΗΝ "ΚΡΙΤΙΚΗΝ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ,,

XVII

Ἀλλ ἐκτὸς τῆς Ἰδέας καὶ τῆς Μορφῆς, ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο ποὺ δίνει στὸ καλλιτέχνημα τὴ ζῶσα δράση τῆς πραγματικότητος· ὑπάρχει ἡ ζωϊκὴ πνοή, ποὺ πρέπει νὰ συνοδεύῃ τὴν ἄρτια δημιουργικὴ προσπάθεια καὶ ποὺ πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ περικλείνεται μέσα στὸ καλλιτέχνημα· ὅταν κοιτάξουμε βαθύτερα θὰ δοῦμε πὼς τὸ ποσὸν τῆς ἀτομικῆς ζωῆς, ποὺ διοχέτευσε στὸ ἔργον του ὁ τεχνίτης, καθὼς καὶ τὸ ποσὸν τῶν αἰσθαντικῶν διαθέσεων, ποὺ τὸ δυνοῦν, εἶνε τὸ χαρακτηριστικὸν καὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ζωϊκῆς ἀξίας ποὺ κλείνει μέσα του· ἡ Ἰδέα εἶνε κάτι ψυχρὸ κι' ἀκίνητο· εἶνε δράση «δυνάμει» μόνον ὑπάρχουσα· ἡ πνοὴ ποὺ περιβάλλεται ἡ Ἰδέα, ἡ ἐσωτερικὴ πνοὴ ἀπὸ τὴν ὁποίαν θερμαίνεται εἶνε ἡ ζῶσα κίνηση, ἡ ζῶσα ψυχὴ τοῦ συνόλου· κυρίως σκοπὸς τῆς τέχνης; δὲν εἶνε ἡ ἐξαφάνιση τῆς ὕλης διὰ τῆς μορφῆς(1) ἀλλ' ἡ ἐξαφάνιση τῆς μορφῆς, μετὰ τὴν ἀνάγνωση καὶ ἡ συνάντιση τῶν παραστάσεων τῆς ζωῆς καὶ τῶν συναισθημάτων τοῦ τεχνίτη μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναγνώστη ἢ τοῦ παρατηρητῆ· ἡ ἄμεση, δηλαδή, κι' αὐτούσια ἐπικοινωνία ἂν ὄχι συνάντιση τῶν ἀντιλήψεων τοῦ ἀνταγνώστη μὲ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ ποὺ παρασταίνει τὸ ἔργον, χωρὶς τὸ διάμεσο τῆς τέχνης· καὶ πραγματικῶς τί ἀπομένει μετὰ τὴν ἀνάγνωση ἑνὸς ἔργου, ἢ τὴν παραιήρηση μιᾶς εἰκόνας ἢ τὸ ἄκουσμα μιᾶς μελωδίας; δὲν ἀπομένει οὔτε ἡ τεχνικὴ ἐπεξεργασία τους, οὔτε κατ' ἐξοχὴν ἡ Ἰδέα ἀλλὰ τὸ πλοῦτος τῆς ζωϊκῆς πνοῆς ποὺ κατώρθωσαν νὰ μεταδώσουν στὸν παρατηρητῆ· ὅ,τι ἀπομένει εἶνε ἡ ἐσωτερικὴ θερμότης τοῦ αἰσθήματος διὰ τῆς ὁποίας κινεῖται ἡ μορφὴ καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐξεφράστηκε ἡ συμβολικὴ ἰδέα· μὴν ἀπατώμεθα· ἡ τελεολογία τῆς τέχνης εἶνε μιὰ ἡδονικὴ συγκίνηση, στὴν πλατύτατη σημασία της, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται ἡ ἠθικότης της· δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν παρὰ τὰ ἀποτελέσματα ποὺ μᾶς δίνει καὶ ὄχι τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων ἐκφράζονται τἀποτελέσματα· ὥστε ἡ συγκίνηση ποὺ διοχετεύει στὸ ἔργον του ὁ τεχνίτης καὶ ἡ ἀντανακλαστικὴ συγκίνηση ποὺ προκαλεῖ στὴν ψυχὴ τοῦ ἀναγνώστη ἢ παρατηρητῆ εἶνε καὶ τὸ κυρίως ἐνδιαφέρον τὴν τέχνην, τἀποτελέσματα, δηλαδὴ μιᾶς τέχνης κρίνονται ἀνάλογα μὲ τὸ ποσὸν τῆς συγκινήσεως ποὺ γεννοῦν μέσα μας, ἀνάλογα μὲ τὸ ποσὸν τῆς συναισθηματικότητος ποὺ κλείνουν καὶ συνεπῶς ἀνάλογα μὲ τὴν ἐπίδραση ποὺ προκαλοῦν συνολικὰ στὴ ζωή· βεβαίως οἱ ἰδέες, μόνες των, δὲν μποροῦν νὰ πραγματοποιήσουν τὸν εὐρὺ τοῦτο σκοπό· δὲν κατορθώνουν τὰ μεγάλα λυτρωτικὰ ἢ ἡδονικὰ ἀποτελέσματα ποὺ ζητοῦμε· τοὺς χρειάζεται μιὰ συναρπαστικὴ ἔμπνευση, μιὰ συναισθηματικὴ συγκίνηση, γιὰ νὰ λάμψουν, διὰ τῆς μορφῆς, στὴ σφαῖρα τῆς πραγματικότητος· τοὺς χρειάζεται μιὰ ἐσωτερικὴ δόνηση, ἕνα συγκλονιστικὸ αἴσθημα· «ce n'est pas avec une idée qu'on souleve les hommes, c'est avec un sentiment»(1) καὶ δὲν εἶχαν ἄδικο οἱ νεοπλατωνικοί, ὅταν δὲν ἠρκοῦντο στὴν ἐμπειρικὴ ἐπιστήμη ἢ καὶ τὴν Ἰδέα γιὰ νὰ φθάσουν τὴν ἀνώτατη διατύπωση τῶν ἀρχῶν τους, ἀλλὰ ζητοῦσαν μαζὶ καὶ τὴν ἔμπνευση καὶ τὴ συνειδητὴ καὶ λογικὰ ἰσορροπημένη «ἀνάταση καὶ συναρπαγή»· βεβαίως μὲ τὴ λέξη ἔμπνευση δὲν ἐννοοῦμε μιὰ φανταστικὴ ἐξεικόνιση τῆς ἰδέας ἢ τῆς συγκινήσεως, ἢ καὶ τοῦ πάθους τοῦ τεχνίτη· ἐννοοῦμε μιὰ πνευματικὴ μεταρσίωση, ποὺ φθάνει ὡς τὴν πραγματικὴ σφαῖρα τοῦ εἰκονιζομένου διὰ τοῦ λόγου, τῆς παραστάσεως, ἢ τῆς εἰκόνος· μιὰ τελεία, δηλαδή, συνταύτιση τοῦ τεχνίτη μὲ τὶς καταστάσεις τοῦ ἀναπαρισταμένου, συνταύτιση τόσο πνευματική, ὅσο καὶ συναισθηματική: χωρὶς νὰ παρασύρεται καὶ χωρὶς νὰ τοῦ διαφεύγει ἡ συνειδητὴ ἐπισκόπηση, ὁ τεχνίτης νὰ φθάνει στὸ σημεῖο ὥστε νὰ ἑνώνεται καὶ σχεδὸν νὰ συγχωνεύεται μὲ τὸ σύμβολο ποὺ ἀναπαρισιᾷ διὰ τῆς τέχνης της—ὁ θεατὴς νὰ ὑψώνεται ὡς τὸ νόημα τῆς τέχνης του καὶ νὰ γίνεται ὁ πνευματικὸς ἀδελφός του· καὶ τοῦτο δὲν κατορθώνεται παρὰ μόνον διὰ τῆς διοχετεύσεως ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερων μουσικῶν ρευμάτων μέσα στὶς συνθέσεις τοῦ τεχνίτη καὶ διὰ τῆς τελείας γνώσεως τῆς ζωϊκῆς ἐπισκοπήσεως κατὰ τρόπον ἤρεμο καὶ συνειδητό· δυστυχῶς ἡ ἄκρα θετικότης κατασιρέφει τὴ συναρπαστικὴ διοχέτευση ψυχικῶν ρευμάτων μέσα στὸ καλλιτέχνημα· παράδειγμα ὁ λεγόμενος κλασσικισμός, μετὰ τοὺς κλασικοὺς Ἕλληνας· ἡ ἄκρα ὑποκειμενικότης ἐξαφανίζει τὴν ἰσορροπημένη καὶ συνειδητὴ ἀναπαράσταση τῶν ζωϊκῶν παραστάσεων καὶ τὴν ἤρεμη διοχέτευση τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν συναισθημάτων τοῦ τεχνίτη μέσα στὸ καλλιτέχνημα· παράδειγμα ὁ λεγόμενος ρωμαντισμός· ὅ,τι κυρίως αἰωνίζει ἕνα καλλιτέχνημα, ὅτι δημιουργεῖ γύρω του μιὰ πνευματικὴ ἀτμοσφαῖρα ἐπιδράσεων εἶνε ἡ λογικὴ ἰσορροπία τῆς ζώσης πραγματικότητος, ποὺ μᾶς παρουσιάζει· ἡ ζῶσα προγματικότης δὲν ἀποκλείει οὔτε τὸ πάθος, οὔτε τὴ γαλήνη, οὔτε τὴ βίαιη καὶ συναρπαστικὴ συγκίνηση· δὲν περιορίζει κανένα συναίσθημα καὶ καμμιὰ σκέψη· ἀλλ' ὅμως, ὅταν ὁ τεχνίτης πάρει στὰ χέρια του τὴν παργματικότητα αὐτή, ὀφείλει νὰ τῆς δόσῃ μιὰ λογικὴ κατεύθυνση, ὄχι μόνον πλαστικῶς ἀκριβῆ ἀλλὰ κι' ἐσωτερικῶς ζυγιασμένη· ἀφοῦ ἡ τέχνη δὲν εἶνε παρὰ μιὰ μίμηση προσωπικῶν ἀντιλήψεων γιὰ τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς, ἡ τεχνικὴ αὐτὴ μίμηση πρέπει νὰ δοθῇ μὲ ζωϊκότερο παλμὸ γιὰ νὰ πάρῃ τὸν πρωτότυπο καὶ διαφέροντα τόνο της, γιὰ νὰ συγκινήσῃ καὶ δαμάσῃ τὸν ἀκροατή· καὶ τοῦτο δὲν κατορθώνεται, παρὰ διὰ τῆς διοχετεύσεως ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον ψυχικῶν ρευμάτων μέσα σένα καλλιτέχνημα, χωρὶς νὰ παραβλέπεται καὶ ἡ συνειδητὴ ἐπισκόπηση τῶν παραστάσεων τῆς ζωῆς.

1916 ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

(1) Schiller.

(1) Taine.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Κάθε ἔκδοση ποὺ λαβαίνουμε, τὴν ἀναγγέλλουμε καὶ τὴν κρίνουμε).

ΓΙΑΓΚΟΥ ΠΙΕΡΙΔΗ : *«Οἱ Ναυαγοί». Μονόπραχτο δρᾶμα—Ἔκδοση «Σκέψης». Ἀλεξάντρεια 1921.* Μικρὸ δραματάκι μὲ ἀρκετὲς ἀρετές, ποὺ δείχνει τὴν μυσιηριώδη ἐπίδραση κι' ἐνεργητικότητα ποὺ φέρνει στὴν ψυχὴ τοῦ ἐρωτευμένου ἡ ἀόριστη θωριὰ κ' ἡ ἀμυδρὴ ἀλόμα ὀπτασία τῆς χρυσῆς ἀχτίδας τῆς ἀγάπης του.

Ὁ Ἐλπιδοφόρος, νέος φαντασιόπληκτος, παραμελεῖ τὴν οἰκογένειά του καὶ προδίνει τὸ χαρακτῆρα του μιὰ χειμερινὴ βραδυά, ποὺ μελαγχολεῖ ἐπηρεασμένος ἀπ' τὴ βροχὴ καὶ τὴν κακοκαιριά. Πρόκειται νὰ πάῃ ταξεῖδι, δὲν πολυνοιάζεται τὴν οἰκογένειά του, μὰ σιγὰ σιγὰ ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἀρχίζει νὰ πέρνῃ μιὰν ἄλλη ἀπόφαση κι' ὅταν φαίνεται ἡ Ἑλένη, ἡ κόρη τοῦ δικηγόρου, γιὰ τὴν ὁποία αἰσθάνεται ἕναν εὐγενικὸν ἔρωτα, οἱ ἀποφάσεις του ἀποκρυσταλλώνονται· μιὰ μικρὴ συνομιλία φτάνει γιὰ νὰ θωρακίσῃ τὴν καρδιά του : Δὲ θὰ πάῃ πιὰ ταξεῖδι. Στὸ πρόσωπό του ξεχύνεται ἡ ἀποφασιστικότητα, ἡ θέληση, ἡ χαρά. Ἔξω ὁ καιρὸς ἀρχίζει νὰ γλυκαίνῃ...

Ἡ ψυχικὴ δράση, ἀναπληρώνει τὴν ἔλλειψη πλοκῆς σ' αὐτὸ τὸ μικρό δραματάκι τοῦ κ. Πιερίδη, ποὺ συγκινεῖ ἀρκετὰ μὲ τὰ συμπαθητικά του προτερήματα.

ΘΡ. Α. ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ : *«Οἱ ἐρημιὲς τοῦ Ἡλιόχαρου»—Ἔκδοση τοῦ «Διόνυσου»—Πόλη 1921.*

«Poetischer Genuss unter Kopfbrechen ist unmöglich».
(Schopenhauer)

Ὅταν δὲν καταλαβαίνῃ κανεὶς ἕνα πρᾶμμα, θὰ πῇ ὅτι αὐτὸ ποὺ διαβάζει, δὲ βρίσκεται στὸ ἴδιο πνευματικὸ ἐπίπεδο μὲ τὴ διαννόησή του, μὲ τὴν αἰσθητική του τέλος πάντων καὶ ἢ βρίσκεται πολὺ ψηλώτερα, ἢ πολὺ χαμηλώτερα. Φοβόμαστε πὼς αὐτὸ τὸ δεύτερο συμβαίνει μὲ τὶς «Ἐρημιὲς τοῦ Ἡλιόχαρου», ἀπ' τὶς ὁποῖες, ὁμολογοῦμε, ὅτι δὲν καταλάβαμε οὔτε νοιώσαμε, ἔστω καὶ μιὰ λέξη κι' ἀπὸ κεῖνο ἀκόμη τὸ μέρος τους, ποὺ ἐπιγράφεται : «Τὰ πολὺ ἁπλᾶ τραγούδια». Ἀλλὰ κι' ἂν κάποιος ἐξυπνώτερος ἢ αἰσθαντικώτερος ἀπὸ μᾶς, ἔσπαζε τὸ κεφάλι του καὶ κατόρθωνε νὰ καταλάβῃ κάτι, ρωτᾶμε : εἶναι αὐτὸ ποίηση ; Ὁ Schopenhauer λέει ὄχι καὶ θαρροῦμε—νὰ μᾶς συμπαθᾶτε κι' ἐμᾶς κι' ἐκεῖνον, κ. Καστανάκη—ὅτι ἔχει δίκηο.

Β. ΓΚΑΡΣΙΝ : *«Τὸ κόκκινο λουλοῦδι» κι' ἄλλα διηγήματα.* Μετάφρασις Ἄννας Σταματελάτου—Ἐκδότης: Γ. Βασιλείου Δρχ. 2.50.

ΠΑΥΛΟΥ ΒΑΛΔΑΣΕΡΙΔΗ : *«Ἡ ἀγάπη τῆς ὀμορφιᾶς». Ποιήματα.* Λάρναξ Κύπρου 1921—Τυπογραφεῖον «Φιλοκαλίας».

ΠΙΕΡ ΛΟΥΪΣ : *«Ἀφροδίτη» (Ἀρχαῖα ἤθη). Μετάφρασις Κώστα Οὐράνη.* Ἔκδοσις πολυτελής, μὲ 14 καλλιτεχνικὰς εἰκόνας τοῦ Ἐδουάρδου Ζιέ, τοῦ βιβλιοπωλείου Γ. Βασιλείου.— Δρχ. 5.

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΑΡΡΗ. Καθηγητοῦ. *Τὰ παλιρροϊκὰ φαινόμενα τοῦ Εὐρίπου.* Ἐν Ἀθήναις. Βιβλιοπωλεῖον Μ. Ζηκάκη.—1921.

Χαλιμᾶ. Ἡ ὡραία Σαχραζάτ. Μετάφραση Κ. Τρικογλίδης. Ἔκδοσις Βασιλείου. Δρχ. 5.

— ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ —

«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ». Μηνιαῖον περιοδικόν. Τεῦχος 161. Γραφεῖα : Μενάνδρου 83. Ἀθῆναι.

«Ο ΦΑΡΟΣ». Περιοδικὸν ἐκδιδόμενον κάθε Κυριακὴν—Ἐκδόται Ν. Μεταξᾶς καὶ Ι. Λάλας—Γραφεῖα : Ὁδὸς Σίντι Μιτουάλι ἀριθ. 30.—Ἀλεξάνδρεια (Αἴγυπτος).

«ΕΩΝ» Δεκαπενθήμερος Φιλοσοφικὴ καὶ Μεταφυσικὴ Ἐπιθεώρησις. Διευθυντὴς Α. Χατζηαποστόλου—Γραφεῖα Ὁδὸς Ναυαρίνου 12—Ἀθῆναι.

«LA CONNAISSANCE». Revue de Lettres et d' idées. Abonn. étranger francs 25. Galerie de la Madeleine 9. Paris.

«LA REVUE CRITIQUE DES IDÉES ET DES LIVRES». Paraît le 10 et le 25 de chaque mois. Directeur : Jean Rivain. Abonn. étranger Frs. 75. Boulevard Saint Germain 155. Paris.

«POESIA» Rassegna internazionale diretta da Mario Dessy—Modernissima casa editrice Italiana—Redazione : Via Durini, 18—Milano.

«LA REVUE DE L' ÉPOQUE». Publication mensuelle d' expression et d' étude des idées, des arts et des lettres· No 16—Troisième année—2e série—Avril 1921. Directeur Littéraire : Marcello—Fabri. Rue Bonaparte, 13. Paris VIe

«L' EXPANSION». Revue mensuelle littéraire, musicale, artistique. Cinquième année - No 53. Mai 1921-Adresse: 7, Rue de la Poste-Perpignan.

«EON». Revue initiatique. Directeur—Administrateur : R. Weill-Adresse : 10 Rne Crespin—Paris XIe.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ. Εἴδαμε πάλι τό ξεσπάθωμα τῶν κ. κ. Γλωσσαμυντόρων στὴ Βουλή, καθὼς καὶ τὸ σοφὸ συμπλήρωμα ποὺ προτείνουν γιὰ τὸ «περὶ γλώσσης» ἄρθρο τοῦ Συντάγματος. Εἴδαμε καὶ θὰ δοῦμε πολλὰ ἀκόμη... Γιὰ ἕνα πρᾶμμα μονάχα ἀποροῦμε : Δὲ βρίσκεται ἐκεῖ μέσα κι' ἕνας ἄνθρωπος, ποὺ νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ βροντοφωνάξῃ τὴν ἀλήθεια—ὅπως θὰ τὴν βροντοφώναζε ὁ ἀληησμόνητος Δραγούμης—γιὰ νὰ πάψουν μιὰ γιὰ πάντα ὅλοι αὐτοὶ οἱ κ. Λεβίδαροι, οἱ κατήγοροι τῆς *«χυδαίας γλώσσης»* ; Δὲ βρίσκεται πάλι ἕνας νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντηση σ'αὐτοὺς τοὺς κυρίους, ὅπως τὴν ἔδωσε, ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια, πάνω στὴν ἴδια συζήτηση, ὁ ἥρωας ποιητὴς Λορέντζος Μαβίλης :

«Χυδαία γλῶσσα δὲν ὑπάρχει, ὑπάρχουσι χυδαῖοι ἄνθρωποι καὶ ὑπάρχουσι πολλοὶ χυδαῖοι ἄνθρωποι ὁμιλοῦντες τὴν καθαρεύουσαν !» (Συνεδρίαση τῆς Βουλῆς τῆς 26 Φεβρουαρίου 1911—Ἀπὸ τὰ στενογραφημένα πρακτικά).

— ERRATA —

Στὸ ἄρθρο τοῦ κ. Βάλσα «Ἡ δημιουργία ἐκδήλωση τοῦ ἐγωϊσμοῦ», ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ 9ο φύλλο μας (Σελ. 149—Στήλη 2—Στίχ. 32), ἡ φράση «στὴ πρωτόμορφη καὶ στὴν πρισματόφαντη...», νὰ διαβαστῇ : «στὴν *πρωτεόμορφη* καὶ...»

LA MUSE

PUBLICATION MENSUELLE – BELLES LETTRES – BEAUX ARTS – THÉATRE – CRITIQUE

37 RUE COLOCOTRONI - ATHÈNES - GRÈCE

ABONNEMENTS :

Pour une année . . . . . Drachmes 12

Pour six mois . . . . . » 7

Le cahier lepta 85

La «Muse» s'echangerait avec toute publication qui concernerait les Belles Lettres, les Beaux Arts, le Théatre ou la Critique et qui lui serait envoyée.—Aussi la «Muse» publiera tout manusrit qui traiterait les thèmes ci-dessus ecrit en Français, Anglais, Italien ou Allemand.

ΜΙΑ-ΔΥΟ ΠΕΝΝΙΕΣ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ

Κον Χ' Χ'. Λάβαμε. Τὸ γράμμα σου μᾶς ἔκανε καὶ γελάσαμε ἀρκετά. Ἡ «Κατσίκα» σου ὅμως δὲ μᾶς ἱκανοποίησε ἐντελῶς. Τὴ βρίσκουμε λίγο τραβηγμένη. Θαρροῦμε πὼς θὰ μποροῦσες νὰ τὴν συμμαζέψῃς λίγο. Ἀκόμα καὶ τὸ γράψιμό της μποροῦσε νὰ προσεχτῇ περισσότερο. ***Κον Γιαν. Πανταζ. Σμύρνην.*** Θὰ θέλαμε νὰ μᾶς στείλετε τὸ πρωτότυπο ἢ νὰ μᾶς γράψετε ποῦ εἶναι γιὰ νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὴ μετάφραση. Κατὰ τἄλλα καλή. ***Κον Νίκ. Καρακίτσ.*** Τὸ «Κάποιες ὧρες» δὲ μᾶς πολυάρεσε. Πρὸ πάντων κείνη ἡ «μελαψὴ εἰκόνα !» Ὁ στίχος σου κάπουκάπου σκοντάφτει. ***Κον Πᾶν. Ν. Καραβ.*** Οἱ «Σκιὲς» δὲν μᾶς πολυαρέσανε. Φανταζόμαστε πὼς ἔχεις καὶ καλύτερα. ***Κον Βαγγ. Φάντ.*** «Τὸ τραγούδι» σου ἀρκετὰ καλό, μὰ ἔχεις μπόλικες χασμωδίες. Ὁ ἕκτος στίχος δὲν ὑποφέρεται. Γιὰ ξαναδιάβασέ τον. Τὸ ἄλλο δὲ μᾶς ἄρεσε. ***Κον Δ. Ι. Ἐνταῦθα.*** Δὲ μᾶς ἀρέσουν τέτοιου εἴδους πεζά. ***Φιλολογικὴν συντροφιὰ «Φλόγα». Πειραιᾶ.*** Ὅταν λάβαμε τὸ γράμμα σας τὸ φύλλο τοῦ Μάη εἶχε τυπωθῆ. ***Κον Μ. Γιαν. Ἐνταῦθα.*** Λάβαμε. Καλούτσικο· θὰ δημοσιευτῇ μὲ τὴ σειρά του. Τὶς καινούργιες διευθύνσεις τὶς λάβαμε ὑπ' ὄψει. ***Κον Ὀθ. Κλ. Καβάλλαν.*** Τὰ σατυρικά σου ἐπιγράμματα ἀρκετὰ καλά. Δυστυχῶς ὅμως ἡ «Μοῦσα» δὲν εἶναι σατυρικὸ περιοδικό. Δὲν τὰ στέλνεις καλύτερα στὸ «Νουμᾶ» ; ***Κον Χαράλαμπον Κρητικὸν Ἐνταῦθα.*** Μὲ ***ἀνθρωπάκηδες*** δὲ θέλουμε νὰ ἔχουμε νταραβέρια. Μό, μιὰ καὶ φέρθηκες ἔτσι, ἐμεῖς δὲ βαστᾶμε καὶ δημοσιεύουμε ἐδῶ κάτι ἀπ' τὰ περίφημα... τραγούδια σου, ἔτσι ποὺ νὰ γελάσουν ὅλοι ὅσοι διαβάζουν τὴ στήλη αὐτή : Νὰ τὸ πρῶτο ποὺ ἐπιγράφεται «Προσευχή» :

Ὤ !... Παναγιά μου !.
Κακὸ τὰ μάτια μου μὴ δοῦνε
Στὴ κόρη ποῦ ἀγάπησα.

. . . . . .

Ντυμένη στὰ ὁλόλευκα
Στεφάνι νὰ τῆς στέψω
Μὲ παλληκάρι ταῖρι της
Κ' ἐ,ὠ ν' αὐτοχερέψω,
Παρὰ σὲ φέρετρο γυαλόχρυσο
Θλιφτὰ νὰ τὴ ξαπλώσω
Καὶ μὲ καμάρι Σάτυρου
Στὸ λάκκο νὰ τὴ χώσω !.

. . . . . .

Κακὸ τὰ μάτια μου μὴ δοῦνε
Στὴ κόρη ποῦ μὲ... μίσησε..
Ὤ !. Παναγιά μου !..

Νὰ καὶ τὸ δεύτερο πού, θαρροῦμε, πὼς εἶναι πολὺ πετυχημένος ὁ τίτλος του : «Ἀπ' τὸ τέρας» ! !

Ζωὴ γλυκειὰ μὰ κι' ὄμμορφη
στὶς σκιές σου μέσα κρύβεις
ἀνάσες δυστυχιᾶς !...

1921 — ***Χ. Κρητικὸς***

Ὅσο γιὰ τὴν ἐξίμηνη συνδρομή σου, θεωρήσαμε καλὸ νὰ στὴν ἐπιστρέψουμε γιὰ νὰ πάρῃς ἕνα βιβλίο καλῆς συμπεριφορᾶς. ***Κον Ἠλ. Σταμ. Ἐνταῦθα.*** Τὸ τραγούδι σας εἶναι λιγάκι παιδικό. Προσέχετε στὴν ἔκφραση, δίνετε τὰ νοήματά σας καὶ ἀποφεύγετε τὶς χασμωδίες ὅπως τὸ «μοντάνιο(;) ἀργασμένο». ***Κον Στ. Ἀγαλλ.*** Θεσσαλ. Τὰ τραγούδια σου δὲ μᾶς ἀρέσανε. (Πολλὰ λόγια μὰ λίγο νόημα).

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ "ΜΟΥΣΑΣ,,

ΠΕΙΡΑΙΑΣ : *Ἠλιάδης καὶ Σῶμος* (Λεωφ. Σωκράτους)
» : *Χ. Παπαδάκης* (Ὁδὸς Κολοκοτρώνη)
ΣΥΡΑ : *Καλουτᾶς*
ΛΑΡΙΣΣΑ : *Ἀδελφοὶ Παπακωνσταντίνου*
ΧΙΟΣ : *Π. Ἰατρίδης* (Ὁδὸς Μητροπόλεως)
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ : *Τριανταφύλου*
» : *Καστρινάκης καὶ Γεωργαντᾶς*
ΚΑΙΡΟ : *Σταυρινὸς καὶ Σια* (23, Rue Kasr—El—Nil).
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ : *Χρυσάνθης καὶ Σαούλης* (Boulevard Ramleh).
ΣΜΥΡΝΗ : *Ἀπ. Ν. Μαγγανάρης.*
ΚΑΒΑΛΛΑ : *Νικόλ. Β. Πάτρας.*

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
42 - ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ - 42

No		Δρ
1	***Χάμσουν*** Κ. Βασίλισσα τοῦ Σαββᾶ καὶ ἄλλα διηγήματα	2.50
2	***Γκέϊγερσταμ Γ.*** Τὸ Ἀγόρι τῆς κυρὰ-Λέιη; καὶ ἄλλα διηγήματα	2.50
3	***Κίλλαντ Ἀλ.*** Ἡ Μάχη τοῦ Βατερλῶ καὶ ἄλλα διηγ.	2.50
4	***Ἄχο Γ.*** Ὁ Κατατρεγμένος καὶ ἄλλα διηγήματα	2.50
5	***Ἴψεν Ἔρρ.*** Ἔντα Γκάμπλερ. Δράμα	2.75
6	***Φλωμπὲρ Γ.*** Μιὰ ἁπλοϊκὴ καρδιά, καὶ ἄλλα διηγ.	2.50
7	***Γκωτιὲ Θ.*** Τὸ Κακὸ Μάτι	2.50
8	***Γκαῖτε.*** Ἑρμάννος καὶ Δωροθέα, μετάφρ. Κ. Θεοτόκη	2.—
9	***Μπγιέρσον Μ.*** Ἡ κόρη τοῦ Βουνοῦ	2.50
10	***Χάϊνε Ε.*** Λυρικὸν Ἰντερμέδιο, μετάφρ. Λ. Κουκούλα	2.—
11	***Θεοτόκη*** Κ. Κατάδικος	2.50
12	***Ἀντρέγιεφ Λ.*** Τὸ σκοτάδι καὶ ἄλλα διηγήματα	2.50
13	***Ῥοΐδη Ἐμμ.*** Ἡ Πάπισσα Ἰωάννα	4.—
14	***Φὸς Ρ.*** Δύο Ῥωμαϊκὰ Διηγήματα	2.50
15	***Οὐέλς.*** Ἡ Χώρα τῶν Τυφλῶν κιἄλλα διηγήματα	2.50
16	***Βουτυρᾶ Δ.*** Ὁ Παππᾶς εἰδωλολάτρης καὶ ἄλλα διηγήματα	3.50
17	***Ὄφφμαν Ε.*** Βιολὶ τῆς Κρεμῶνας καὶ ἄλλα διηγ.	2.50
18	***Σολωμοῦ Δ.*** Ποιήματα	3.50
19	***Τολστοΐ Λ.*** Σονάτα Κρόϋζερ	2.50
20	***Θεοτόκη*** Κ. Ὁ Καραβέλας	2.50
21	***Σιέγκεβιτς.*** Οἱ Ἀντίζηλοι	2.50
22	***Γκέϊγερσταμ.*** Ἡ Ντόρα	3.—
23	***Κοττὲν Μ.*** Μαλβίνα	5.—
24	***Σαὶν-Πιὲρ Β.*** Παῦλος καὶ Βιργινία	2.50
25	***Φλαμμαριὸν*** Κ. Ἡ Στέλλα	3.50
26	***Ἀϊχενδορφ Ι.*** Ἀπὸ τὴ ζωὴ ἑνὸς Ἀκαμάτη	2.50
27	***Γόρκυ Μ.*** Ὁ Περαστικὸς καὶ ἄλλα διηγήματα	2.50
28	***Λουΐς Π*** Ἡ Ἀφροδίτη, ἀρχαῖα ἤθη	5.—
29	***Μπενουὰ Π*** Ἡ Ἀτλαντὶς	5.—
30	***Γκάρσιν Σ.*** Τὸ κόκκινο λουλοῦδι καὶ ἄλλα διηγ.	2.50
31	***Χαλιμᾶ*** : Ἡ ὡραία Σαχραζάτ	5.—

Διὰ τὰ δεμένα ἐπὶ πλέον μία δραχμὴ

"La vie nouvelle,,

PUBLICATION MENSUELLE DE LITTÉRATURE ET D'ART

Directeur : E. GOLDENBERG (E. G. CAHEN)
Rédacteur en Chef : PANOS STAVRINOS
Bureaux : 23, Rue Kasr-el-Nil, 23 Le Caire (Egypte)

Ἡ «*ΜΟΥΣΑ*» ΣΤΙΣ ΕΠΑΡΧΙΕΣ ΛΕΠΤΑ 80

Ἀθηναϊκὸν Τυπογραφεῖον, Κολοκοτρώνη 37